ΙΩΑΝΝΟΥ Φ. ΔΕΛΕΝΔΑ, Δ. Θ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ
ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ,
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσ. καὶ φόρου δραχ. 17.10
(Βιβλιόσημον δρ. 6.10 Φόρος Ἀναγκ. δανείου δρ. 1.85)
Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 20999
Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 165, 7 Ἰουλίου 1927

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ-ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ
ΟΔΟΣ ΦΙΛΟΘΕΑΣ & ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
(Παρὰ τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον)
1927

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΩΑΝΝΟΥ Φ. ΔΕΛΕΝΔΑ, Δ. Θ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ,
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ-ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ
ΟΔΟΣ ΦΙΛΟΘΕΑΣ & ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
(Παρὰ τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον)
1927

18326
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4η Ἰουνίου 1927.

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 20999

Πρὸς

Τὸν κ. **Ι. Δελένδαν**,

καθηγητὴν τῶν Θρησκευτικῶν μαθημάτων.

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι δι' ἡμετέρας πράξεως τῇ 12 τοῦ ἱσταμένου μηνὸς ἐκδοθείσης καὶ τῇ 27 τοῦ αὐτοῦ δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 41 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη τὸ βιβλίον ὑμῶν **ἑρμηνεία περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου διὰ τὴν α' τάξιν τοῦ Γυμνασίου**, διὰ μίαν δεκαετίαν λογιζομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1927—28.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντὴς
Ε. ΚΑΚΟΥΡΟΣ

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον αὐθημερὸν
Ὁ Τμηματάρχης
Κ. ΚΑΜΠΕΡΗΣ

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι κάτωθεν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΑ ΚΑΤΑ [illegible] ΠΑΙΔΙΚΗΝ ΗΛΙΚΙΑΝ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ, ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΠΤΙΣΙΝ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

1. Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἡ προσκύνησις τῶν μάγων.

Ματθ. β', 1—12.

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ[1] γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ[2] τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου[3] τοῦ βασιλέως[4], ἰδού, μάγοι[5] ἀπὸ ἀνατολῶν[6] παρεγένοντο[7] εἰς Ἱεροσόλυμα[8] λέγοντες[9], ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα[10] ἐν τῇ ἀνατολῇ[11], καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη[12], καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα[13] μετ' αὐτοῦ καὶ συναγαγὼν πάντας[14] τοὺς ἀρχιερεῖς[15] καὶ γραμματεῖς[16] τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν, ποῦ ὁ Χριστὸς[17] γεννᾶται· οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου[18], Καὶ σύ, Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος[19], ὅστις ποιμανεῖ[20] τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. Τότε Ἡρῴδης, λάθρα καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε[21] παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος· καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεέμ, εἶπε· Πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως[22] κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδού, ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν[23] αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον· ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς[24] αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν[25], καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ[26] μὴ ἀ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

«*Ὁ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι.*» Α' Τιμοθέου, β', 4.

« *Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν*,» Πράξ. 'Αποστ. θ', 4.

2. 'Αναχώρησις τοῦ Ἰωσὴφ μετὰ τῆς Μαρίας καὶ τοῦ παιδίου εἰς Αἴγυπτον. Σφαγὴ τῶν νηπίων ἐν Βηθλεέμ.

Ματθ. β', 13—18.

'Αναχωρησάντων τῶν μάγων, ἰδού, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ, λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε[1] εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι[2] ἐκεῖ, ἕως ἂν εἴπω σοι[3]· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι[4] αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός[5], καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου[6]· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου[7], λέγοντος· «*ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσε τὸν υἱόν μου*». Τότε Ἡρῴδης, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν καὶ ἀποστείλας[8] ἀνεῖλε[9] πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς[10] καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· «Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ[11] ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ῥαχὴλ[12] κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς[13]· καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι[14], ὅτι οὐκ εἰσί»[15].

«*Φυλάσσει Κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν*». Ψαλμ. 144,20.

3. 'Επιστροφὴ τοῦ Ἰωσὴφ μετὰ τῆς Μαρίας καὶ τοῦ παιδίου εἰς Ναζαρέτ.

Ματθ. β', 19—23

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδού, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σραήλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες[1] τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου[2]. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. Ἀκούσας δὲ ὅτι ὁ Ἀρχέλαος[3] βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρῴδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ[4]· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

«Μὴ πλανᾶσθε· Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται» Γαλάτ. ϛ', 7

4. Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου.

Ματθ. γ', 1—12.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις[1] παραγίνεται[2] Ἰωάννης ὁ βαπτιστής[3], κηρύττων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας[4], καὶ λέγων. Μετανοεῖτε[5]· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[6]. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· «Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου[7]· εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ». Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὴν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες[8] καὶ μέλι ἄγριον[9].

Τότε[10] ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα[11] καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἐβαπτίζοντο[12] ἐν τῷ Ἰορδάνῃ[13] ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισσαίων[14] καὶ Σαδδουκαίων[15] ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Γεννήματα ἐχιδνῶν[16], τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν[17] φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας[18]· καὶ μὴ δόξητε[19] λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι[20] τέκνα τῷ Ἀβραάμ· ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη[21] πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος[22] ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ἡμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ[23] καὶ πυρί[24], οὗ τὸ πτύον[25] ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει περὶ ἀσβέστῳ.

*«**Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.**»* Ματθ. γ', 2.

5. Βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου.

Ματθ. γ'. 13—17

Τότε[1] παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας[2] ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι[3] ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν[4] αὐτόν, λέγων· Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν. Ἄφες ἄρτι[5]· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην[6]. τότε ἀφίησιν αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδού, ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε[7] τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν[8], καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν[9] λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα[10].

*«**Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται.**»*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ[1]

6. Οἱ μακαρισμοί.

Ματθ. ε΄, 1—12 (πρβλ. καὶ Λουκ. ς΄ 20. 22—26).

[1] Ἰδὼν δ Ἰησοῦς τοὺς ὄχλους[2] ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος[3]· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ[4] καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτούς[5], λέγων· Μακάριοι[6] οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι[7], ὅτι[8] αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[9]· μακάριοι οἱ πενθοῦντες[10], ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται[11]· μακάριοι οἱ πραεῖς[12], ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν[13]· μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην[14], ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται· μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται[15]· μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ[16], ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται[17]· μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί[18], ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται· μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης[19], ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν[20] ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενον ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς[21] ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν[22]· τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν[23].

7. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ὡς διδάσκαλοι τοῦ κόσμου[1].

Ματθ. ε΄, 13—17 (πρβλ. καὶ Λουκ. ιδ΄, 34—35 καὶ Μᾶρκ. θ΄, 50).

Ὑμεῖς ἐστε[1] τὸ ἅλας τῆς γῆς[2]· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ[3], ἐν τίνι ἁλισθήσεται;[4] εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰμὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου[5]· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη[6]. Οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον[7], ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν[8] καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑμῶν⁹ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

8. Ὁ Ἰησοῦς ὁμιλεῖ περὶ συμπληρώσεως τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

Ματθ. ε', 17—20 (πρβλ. καὶ Λουκ. κεφ. ϛ', ιβ' ιϛ').

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι[1] τὸν νόμον[2] ἢ τοὺς προφήτας[3]· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι[4]. Ἀμὴν[5] γὰρ λέγω ὑμῖν. Ἕως ἂν παρέλθῃ[6] ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ[7], ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία[8] οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ[9] μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους[10], ἐλάχιστος κληθήσεται[11] ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ[12] καὶ διδάξῃ[13], οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι, ἐὰν μὴ περισσεύσῃ[14] ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων[15], οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

9. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν ὀργήν.

Ματθ. ε', 21—22.

Ἠκούσατε[1], ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις[2]· Οὐ φονεύσεις[3], ὃς δ' ἂν *φονεύσῃ, ἔνοχος* ἔσται τῇ κρίσει[4]. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν[5], ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ[6], ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ[7] Ρακά[8], ἔνοχος ἔσται τῷ συνδρίῳ[9]· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ[10], ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός[11].

10. Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν διαλλαγήν.

Ματθ. ε', 23—25.

Ἐὰν οὖν[1] προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου[2] ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου· ἴσθι εὐνοῶν[4] τῷ ἀντιδίκῳ[5] σου ταχύ[6], ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁδῷ[7] μετ' αὐτοῦ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. Ἀμὴν λέγω σοι Οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην[8].

11. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὸν ὅρκον.

Ματθ. ε', 33—37

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐκ ἐπιορκήσεις[1], ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως[2] μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ[3], ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως[4]· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι, ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν[5] Ναί, ναί, Οὔ, οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων[6] ἐκ τοῦ πονηροῦ[7] ἐστιν.

12. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν ἐκδίκησιν καὶ συνιστᾷ τὴν ἀνεξικακίαν.

Ματθ. ε', 38—42.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ[1], καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ[2] λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ[3], ἀλλ' ὅστις σὲ ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην[4]· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι[5] καὶ τὸν χιτῶνά[6] σου λαβεῖν ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον[7]. Καὶ ὅστις σὲ ἀγγαρεύσει[7] μίλιον[8] ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. Τῷ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

13. Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ τὴν ἀγάπην.

Ματθ. ε', 43—48.

Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου[1], καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου[2]. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν[3], εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε[4] τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων[5] ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι[6] τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν[7] ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι[8] τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν[9] ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι.

14. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ γίνηται ἡ ἐλεημοσύνη.

Ματθ. ϛ', 1—5 (πρβλ. καὶ Λουκ. ια', 2—4).

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων[1] πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς[2] εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς[3] ἔμπροσθέν σου, ὥστερ οἱ ὑποκριταὶ[4] ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς[5] καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις[6] ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν[7]. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου[8], τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι[9] ἐν τῷ φανερῷ[10].

15. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ προσευχώμεθα

Ματθ. ϛ', 5—15.

Καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι[1], ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δέ, ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου[2], καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δέ μὴ βαττολογήσετε[3], ὥσπερ οἱ ἐθνικοί[4]· δοκοῦσι[5] γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως[6] οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς[7]. Πάτερ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡμῶν[8] ὁ ἐν οὐρανοῖς[9], ἁγιασθήτω[10] τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου[11]· γεννηθήτω[12] τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ[13]. καὶ ἐπὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον[14] δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα[15] ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν[16]· καὶ μὴ εἰσενέγκης[17] ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι[18] ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ[19]. ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία[20] καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα[21] αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

16. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ νηστεύωμεν.

Ματθ. ς΄. 16—18.

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί[1]· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ἡμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν· σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλήν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι· ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρί του τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

17. Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ νὰ θησαυρίζωμεν οὐράνια ἀγαθά.

Ματθ. ς΄, 19—24.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς[1], ὅπου σὴς[2] καὶ βρῶσις[3] ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι[4] καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ[5], ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν, ὅπου γάρ[6] ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν[7]. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός[8] ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς[9] ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;[10] Οὐδεὶς δύναται[11] δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται[12] καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ[13].

18 Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι ὁ Θεὸς περὶ πάντων τῶν κτισμάτων προνοεῖ, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ματθ. ς', 25—34.

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν[1], τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε, οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν[2] ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε[3] αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν[4] αὐτοῦ πῆχον ἕνα;καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε[5] τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ[6] πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει [7].λέγω δὲ ὑμῖν,ὅτι οὐδὲ Σολομῶν[8] ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο[9] ὡς ἕν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν,οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι[10]; μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες Τί φάγωμεν, ἢ Τί πίωμεν ἢ Τί περιβαλώμεθα ; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη[11] ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων, ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ[12] καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα[13] προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς[14]. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς[15].

19. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν κατάκρισιν.

Ματθ. κεφ. ζ'.

Μὴ κρίνετε[1], ἵνα μὴ κριθῆτε[2]. ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε[3] ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς[4] τῷ ἀδελφῷ σου. Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος[5] ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς[6] ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου ; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις[7] ἐκβαλεῖν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί[9]· μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας[8] ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων[9], μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν[10] ὑμᾶς.

20. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι αἱ δεήσεις τῶν εὐσεβῶν εἰσακούονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ματθ. ζ', 7—12

Αἰτεῖτε[1], καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται[2] ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται[2]. ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν[3] ἄνθρωπος, ὅν, ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ[4] ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; Πάντα οὖν ὅσα[5] ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος[6] καὶ οἱ προφῆται.

21. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ ἐκλέγωμεν τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

Ματθ. ζ', 13—14

Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης[1], ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

22. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει νὰ προσέχωμεν ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν. Καὶ ὅτι οὐχὶ οἱ λόγοι, ἀλλὰ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἔργα σῴζουσιν.

Ματθ. ζ', 15—23.

Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν[1], οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι[2] προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γες· ἀπὸ τῶν καρπῶν[3] αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μή τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλήν, ἢ ἀπὸ τριβόλων[4] σῦκα; οὕτω[5] πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν[6] δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται· ἄρα γε[7] ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ[8] Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι[9] προεφυτεύσαμεν καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς[10] ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὁμολογήσω[11] αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν[12].

23. Διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ περὶ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς πίστεως.

Ματθ. ζ'. 24—29

Πᾶς οὖν[1] ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον[2] τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ [ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται[3] ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον, καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη. Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο[4] οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἦν γὰρ διδάσκων[5] αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ[1] ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑΙ ΤΙΝΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ

24. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως[2]

Ματθ. ιγ΄, 1—23 (πρβλ. Λουκ. η΄).

Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. Καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς, λέγων· Ἰδού, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων[3] τοῦ σπείρειν[4]. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ἃ μὲν[5] ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά, ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε[6], διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γης· ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη[7], καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη, ἄλλα δὲ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας[8], καὶ ἀνέβησαν[9] αἱ ἄκανθοι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά, ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν[10] ἑκατόν[11], ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα, ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ· Διατὶ ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι[12] τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται[13]· ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσι[14]· καὶ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἠσαΐου ἡ λέγουσα· «Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς». Ὑμῶν δὲ μακά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλεπουσι· καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούει. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ὑμεῖς[15] οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος. Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας[16] καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς[17] καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. Ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι· γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται[18]. Ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου[19] καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιών· ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.

»***Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν***». Λουκ. ια', 28.

25. Ἡ παραβολὴ τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ Τελώνου[1].

Λουκ. ιη', 9—14

Εἶπε δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς[2] ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας[3] τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν[4] εἰς τὸ ἱερὸν[5] προσεύξασθαι· ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης[6]. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς[7], πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο[8] Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου[9], ἀποδεκατῶ[10] πάντα ὅσα κτῶμαι[11]. καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι· ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος[12] αὐτοῦ, λέγων· ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι[13] τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, Κατεβη[14] οὗτος δεδικαιωμένος[15] εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος. ὅτι «***πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται***».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

26. Ἡ παραβολὴ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος[1]

Ματθ. κ', 1—16.

Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[2] ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωὶ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου[3] τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν[4], εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς· κἀκείνοις εἶπεν· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὅ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην[5] καὶ ἐνάτην[6] ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην[7] ὥραν ἐξελθών, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καί, ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, λήψεσθε. Ὀψίας δὲ γενομένης[8], λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ[9] αὐτοῦ. Κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον, ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, λέγοντες· Ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν[10], καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν· Ἑταῖρε[11], οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν[12] καὶ ὕπαγε, θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς [13]; ἢ ὁ ὀφθαλμός[14] σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; Οὕτως ἔσονται[15] οἱ ἔσχατοι[16] πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι[17] ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ[18] εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

«Ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι».

27. Ἡ παραβολὴ τοῦ σινάπεως[1].

Ματθ. ιγ', 31—32.

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[2] κόκκῳ σινάπεως[3], ὃν λαβὼν ἄνθρωπος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὅ[4] μικρότερον μέν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων· ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστί, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

«*Γενήσονται μία ποίμνη εἷς ποιμήν*». Ἰωάνν. ι΄, 16.

28. Ἡ παραβολὴ τοῦ κεκρυμμένου θησαυροῦ καὶ τοῦ πολυτίμου μαργαρίτου.

Ματθ. ιγ΄, 44—46

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[1] θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὑρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέκρακε[2] πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

«*Ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ*». Ματθ. ς΄, 33.

29. Ἡ παραβολὴ τῆς σαγήνης[1].

Ματθ. ιγ΄, 47—51.

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[2] σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους[4] συναγαγούσῃ· ἥν, ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ[5] ἔξω ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται[6] οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφοριοῦσι[7] τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός[8]· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς[9] τῶν ὀδόντων.

«*Πολλοὶ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί*». Ματθ. κ΄, 16.

30. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος βασιλέως καὶ τοῦ ἀνελεήμονος δούλου[1].

Ματθ. ιη΄, 23—35.

Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ[2], ὃς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἠθέλησε συνᾶραι λόγον[3] μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων[4]. μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν[5] αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, μακροθύμησον[6] ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω· σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὅς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια[7]· καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων· Ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτόν, λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν[8] τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα. τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἐλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω[9] καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν[10] τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

«*Ἐὰν μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν*». Ματθ. ϛ', 15.

31. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος Σαμαρείτου[1].

Λουκ. ι', 25—37

Καὶ ἰδού, νομικός[2] τις ἀνέστη, ἐκπειράζων[3] αὐτόν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ[4] τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου». καὶ «τὸν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πλησίον σου ὡς σεαυτόν». εἶπε δὲ αὐτῷ· Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ[5] ὁ δέ, θέλων δικαιοῦν ἑαυτόν[6], εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστί μου πλησίον; Ὑπολαβών[7] δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν[8] ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ[9], καὶ λησταῖς περιέπεσεν[10], οἵ και ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. κατὰ συγκυρίαν[11] δὲ ἱερεύς[12] τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν[13]. ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης[14], γενόμενος κατὰ τὸν τόπον[15], ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. Σαμαρείτης[16] δέ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὐσπλαγχνίσθη·καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον[17]. ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον[18], καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθών, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια[19] ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ [20]. εἶπεν οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς· Πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως[21].

«Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν».

32. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου[1].

Λουκ. ιβ', 16—21

Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα[2]· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε· Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ[3] μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά[4]· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· Ἄφρον[5], ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν[6] σου ἀπαιτοῦσιν ἀπό σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; οὕτως[7] ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

«Θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ» Ματθ. ς', 20.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

33. Ἡ παραβολὴ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου[1].

Λουκ. ιϛ΄, 19—34.

Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο[2] πορφύραν[3] καὶ βύσσον[4], εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο[5] πρὸς τὸν πυλῶνα[6] αὐτοῦ ἡλκωμένος[7], καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἐπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ[8]· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη· καὶ ἐν τῷ Ἅδῃ ἐπάρας[9] τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ[10] τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι[11] ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ· εἶπε δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαυες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖται[12], σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δέ· Ἐρωτῶ[13] οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται[14] αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας[15]· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν· ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν· εἶπε δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

«***Ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε***». Ματθ. κε΄, 45.

34. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ[1].

Λουκ. ιε΄, 12—32

Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς[2]· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον[3] μέρος τῆς οὐσίας[4]. καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον[5]· καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι[6]. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη[7] ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων[8], ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι. καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε[9]· Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων[10], ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι! ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου· καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εὐσπλαχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· Πάτερ ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ. Ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον[11] εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε[12], καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρός[13] ἦν, καὶ ἀνέζησε[14] καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων[15], ἐπυνθάνετο[16] τί εἴη ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. Ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτόν ἀπέλαβεν, ὠργίσθη δέ, καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· Ἰδού, τοσοῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον[17], καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος[18] ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη.

«Χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι» Λουκ. ιε΄, 10.

35. Ἡ παραβολὴ τοῦ Βασιλικοῦ συμποσίου[1]

Ματθ. κβ΄, 1—14.

Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[2] ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους[3] εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδού, τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ[4] τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους· οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε[5] τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε[6] καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδούς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους[7], εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου[8]· καὶ λέγει αὐτῷ· Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη[9]. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον[10]· ***ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.*** Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

«Ποιήσατε καρποὺς ἀξίους μετανοίας» Ματθ. γ΄. 8.

36. Παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων[1].

Ματθ. κε΄, 1—13.

Τότε[2] ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν[3] δέκα παρθέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας[4] αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου[5]. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι, καὶ πέντε μωραί. αἵτινες μωραί, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον[6]· αἱ δὲ φρόνιμαι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. χρονίζοντος[7] δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν[8]· Ἰδού, ὁ νυμφίος ἔρχεται· ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν[9] τὰς λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν. ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι. Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, λέγουσαι· Κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα[10] ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε[11] οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου[12] ἔρχεται.

«Γρηγορεῖτε». *«**Ἡ** πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν»*. Ἰακώβ β', 26.

37. Παραβολὴ τῶν ταλάντων[1]

Ματθ. κε', 14—30.

Ὥσπερ[2] ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους[3], καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα[4], ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως· πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβών, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν[5] ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβών, ἀπελθὼν ὤρυξεν[6] ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολύν[7], ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον[8]. καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβών, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. Εὖγε, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω[9]· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου[10]. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβών, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. Εὖγε, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφώς, εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς[11] εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας[12]· καὶ φοβηθείς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις[13] ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις· καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν[14] τὸν ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε[15] οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι[16] τὰ δέκα τάλαντα· Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε[17] εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον[18]· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

«Τῷ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ».

38. Ἀποστολὴ τῶν δώδεκα μαθητῶν εἰς τὸ κήρυγμα[1].

Ματθ. κεφ. ι', 1—42

Προσκαλεσάμενος (ὁ Ἰησοῦς) τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων[2], ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν[3]. Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων[4] τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος[5], καὶ ὁ Ἀνδρέας[6] ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος[7]· Θωμᾶς[8], καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης[9]· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου[10], καὶ Λεββαῖος [11] ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος· Σίμων ὁ Κανανίτης[12], καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης[13], ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

Τούτους τοὺ δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς, παραγγείλας αὐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῖς, λέγων· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν[14] μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε[15]· πορεύεσθαι δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα[16] οἴκου Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε, λέγοντες· Ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε[17], δωρεὰν ἐλάβετε[18], δωρεὰν δότε. Μὴ κτήσησθε χρυσόν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν[18], μὴ πήραν εἰς ὁδόν[19] μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον[20]· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης[21] τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν. Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός[22] ἐστι· κἀκεῖ μείνατε, ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀσπάσασθε αὐτήν· καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία[23], ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν[24] ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω, καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν[25]· Ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Ἰδού, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων[26]. γένεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις[27], καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί[28]. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν[29] ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν[30]· ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσετε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. Παραδώσει[31] δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. καὶ ἔσεσθε μισούμενοι[32] ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου[33]. ὁ δὲ ὑπομείνας[34] εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν· Οὐ μὴ τελέσητε[35] τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραήλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Οὐκ ἔστι[36] μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ· ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ· εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ[37] ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γάρ[38] ἐστι κεκαλυμμένον, ὅ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται· καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται· ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὅ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε[39], κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων[40], καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυναμενον[41] καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ· οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου[42] πωλεῖται; καὶ ἕν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν[43] ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσί. μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ[44] ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω[45] κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου[46] τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅστις δ᾽ ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Μὴ νομίσητε[47] ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν· ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν[48] αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. ὁ εὑρὼν[49] τὴν ψυχὴν[50] αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτὴν[51], καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου[52] μισθὸν προφήτου λήψεται· καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται· καὶ ὅς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ[53] μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

«*Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς, ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου*» Ματθ. ε΄, 13—14. «***Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον***» Ἰωάννου ιϛ΄, 83. «***Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί***».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

39 Ὁμολογία τοῦ Πέτρου περὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ματθ. ιϛ΄, 13—20.

Ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου[1], ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων· Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου[2]; οἱ δὲ εἶπον· Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ Ἠλίαν· ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς· Ὑμεῖς[3] δέ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος[4] εἶπε· Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος εἶ, Σίμων βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα[6] οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος[7], καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ[8] οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς[9]. καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς[10] ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς[11] ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τότε διεστείλατο[12] τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.

Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε». Ἰωάν. ιδ΄, 1

40. Μεταμόρφωσις τοῦ Ἰησοῦ

Ματθ. ιζ΄, 1—9.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ[1] παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην[2] τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν[3] κατ' ἰδίαν· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδού, ὤφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἠλίας[4], μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες· ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ· ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδού, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν[5] ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν· Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

«Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα».

41. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τοὺς παῖδας

Ματθ. ιθ΄, 13—16

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς[1]. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν· Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων[2] ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

«Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Ματθ. ιη΄, 3.

42. Ὁ Ἰησοῦς ἐλέγχει τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺ Φαρισαίους

Ματθ. κγ΄, 1—39

Τότε[1] ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, λέγων· Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας[2] ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς[3] καὶ οἱ Φαρισαῖοι[4]. πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν[5] μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι· δεσμεύουσι[6] γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων· τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύνουσι δὲ τὰ φυλακτήρια[7] αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα[8] τῶν ἱματίων αὐτῶν φιλοῦσί τε τὴν πρωτοκλισίαν[9] ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· Ῥαββί[10], ῥαββί. ὑμεῖς[11] δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοῖς· μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί[12]· εἷς γάρ ὑμῶν ἐστιν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν[13] ἔσται ὑμῶν διάκονος. ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτόν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτόν, ὑψωθήσεται.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει[14] μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο[15] λήψεσθε περισσότερον κρῖμα[16]. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι περιάγατε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν, ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον[17], καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης[18] διπλότερον ὑμῶν[19]. Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες· Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει, μωροὶ καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσός, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάζων τὸν χρυσόν; καί· Ὃς ἐὰν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἄν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοί· τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν· καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ·

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε[20] τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν[21] καὶ τὸν ἔλεον[22] καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες[23] τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὰ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος[24] ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις[25], οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δί

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε· Εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν κοινωνοί[26] αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας· καὶ ὑμεῖς πληρώσατε[27] τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; Διὰ τοῦτο ἰδού, ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ὅπως ἔλθῃ [28] ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ [29] τοῦ δικαίου, ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ τοῦ Βαραχίου[30] ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει πάντα ταῦτα[31] ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην. Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ[32], ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν[33] τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδού, ἀφίεται[38] ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος [34]. λέγω γὰρ ὑμῖν· Οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι[35], ἕως ἂν εἴπητε· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

«*Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν*». «*Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν*». Ματθ. ε΄, 20.

43. Περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως

Ματθ. κε΄, 31—46.

Ὅταν δέν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου [1] ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι[5] ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ[2] αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα[3] ἀπὸ τῶν ἐρίφων[4]. Καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς[5] τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε, οἱ εὐλογήμενοι τοῦ πατρός μου, κλη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου[6] ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθετε πρός με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρός σε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ[8]. ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψασα, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με. ἀσθενής, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοί, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι[9]; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων [10], οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε· Καὶ ἀπελεύσονται [11] οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

«*Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*» Ματθ. ιθ', 19

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

44. Ὁ Ἰησοῦς προλέγει τὰ πάθη αὐτοῦ.

Ματθ. κ', 17—19

Μέλλων δὲ ἀναβαίνειν[1] εἰς Ἱεροσόλυμα, παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἰδού, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι[2]· καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν[3] εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

45. Θριαμβευτικὴ εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ματθ. κα', 1—11.

Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα[1], καὶ ἦλθον ἐν Βηθφαγῆ,[2] πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητάς, λέγων αὐτοῖς· Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι[3] ὑμῶν· καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καί, ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε, ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου[4] λέγοντος· «Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· Ἰδού, ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι, πραΰς, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.» Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἤγαγον τὸν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθισαν ἐπάνω αὐτῶν. ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια[5] ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους[6] ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες[7] καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες· Ὡσαννὰ[8] τῷ υἱῷ Δαυΐδ· εὐλο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις,

Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐσείσθη[9] πᾶσα ἡ πόλις, λέγουσα· Τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας.

«Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυΐδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις».

46. Προσευχὴ καὶ ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῆ

Ματθ κς', 36—46

Τότε ἔρχεται[1] μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον[2] λεγόμενον Γεθσημανῆ[3], καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· Καθίσατε αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ. Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου[4], ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν[5]. τότε λέγει αὐτοῖς· Περίλυπός[6] ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν μικρόν[8], ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος, καὶ λέγων· Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον[9] τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω[10], ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο, λέγων· Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι[11]. Καὶ ἀφεὶς αὐτούς, ἀπελθὼν πάλιν, προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών· τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε[12] τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδού, ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν. ἰδού, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

«Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

47. Σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῇ.

Ματθ. κς', 47—56.

Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας[1], εἷς τῶν δώδεκα, ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς[2] μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων[3], ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον[4], λέγων· Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν[5] τῷ Ἰησοῦ εἶπε· Χαῖρε, ραββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἑταῖρε[6], ἐφ' ᾧ πάρει[7]. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. Καὶ ἰδού, εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ[8], ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον[9] τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον[10]. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν[11] ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται, ἢ δοκεῖς[12] ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι[13] παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι[14] πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας[15] ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;[16].

Ἐκ ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

«***Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ***» Ματθ. ια', 29.

48. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα.

Ματθ. κς', 57, 59—68.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν[1] τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως· καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδιον[2] ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν[3] κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τώσωσι, καὶ οὐχ εὗρον. καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες[4] εἶπον· Οὗτος ἔφη· Δύναμαι καταλῦσαι[5] τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς[6] εἶπεν αὐτῷ· Οὐδέν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα[7]. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· Ἐξορκίζω σε[8] κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Σὺ εἶπας[9]· πλὴν λέγω ὑμῖν· Ἀπ' ἄρτι[10] ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως[11], καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ[12], λέγων. Ὅτι ἐβλασφήμησε[13] τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ. τί ὑμῖν δοκεῖ; Οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· Ἔνοχος θανάτου ἐστί. Τότε ἐνέπτυσαν[14] εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν[15] αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν, λέγοντες· Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη, λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων, λέγων· Οὐκ οἶδα τί λέγεις. Ἐξελθόντα δὲ αὐτόν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. Μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ· τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος αὐτῷ, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι[16], τρὶς ἀπαρνήσῃ με. καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

«*Ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς*» Ἰωάν. η', 32.

49. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.

Ματθ. κζ', 1—2, 11—26

Πρωίας δὲ γενομένης[1], συμβούλιον ἔλαβον[2] πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν[3] αὐτὸν Πον-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι[4]. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμών, λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων[5]; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ· Σὺ λέγεις[6]. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

Κατὰ δὲ ἑορτὴν[7] εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν[8]. συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν;[9] Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ του βήματος[10], ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα· Μηδέν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ[11]· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ δι᾽ αὐτόν. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν· ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον· Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν, τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν αὐτῷ πάντες· Σταυρωθήτω[12]. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες· Σταυρωθήτω. Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλᾶτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται[13], λαβὼν ὕδωρ, ἀπενίψατο[14] τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε[15], καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε· Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγγελλώσας[16] παρέδωκεν, ἵνα σταυρωθῇ.

«Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται». Ματθ. ε΄, 6.

50. Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ

Ματθ. κζ΄, 31—38.

Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν[1] αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. Ἐξερχόμενοι[2] δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον[3], ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν[4], ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ[5], ὅς ἐστι λεγόμενος Κρανίου τόπος. ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος[6] μετὰ χολῆς[7] μεμειγμένον καὶ γευσάμενος[8] οὐκ ἤθελε πιεῖν. Σταυρώσαντες[9] δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ[10], βάλλοντες κλῆρον, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου· «Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον». Καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ[11] γεγραμμένην· Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

«*Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι*». Ματθ. ιϛ', 24.

51. Ὁ Ἰησοῦς ἐμπαίζεται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ

Ματθ. *κζ', 38—34*

Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων.

Οἱ δὲ παραπορευόμενοι[1] ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες: Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν. εἰ υἱός εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον. Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι, εἰ βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστι[2] καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ. πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γάρ· Ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ[3] οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτῷ.

«*Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου*» Λουκ. κγ', 42.

52. Τελευτὴ τοῦ Ἰησοῦ

Ματθ. *κζ', 45—56*

Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας[1] σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης[2] περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· Ἠλί, Ἠλί, λαμὰ σαβαχθανί[3], τοῦτ' ἔστι·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Θεέ μου, Θεέ μου, ἱναντί με ἐγκατέλιπες ;» Τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον· Ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν [4] εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους[5], καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· Ἄφες, ἴδωμεν, εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ[6] ἀφῆκε τὸ πνεῦμα.

Καὶ ἰδού, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ[7] ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημημένων ἁγίων ἠγέρθη. καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων, μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος[8] καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή[9], καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου[10].

«*Τετέλεσται*» Ἰωάν. ιθ', 30.

53. Ταφὴ τοῦ Ἰησοῦ.

Ματθ. κζ', 57—61.

Ὀψίας δὲ γενομένης[1], ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος[2] ἀπὸ Ἀριμαθαίας[3], τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ[4]· οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα, καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ[5], καὶ ἔθηκεν, αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ[6], ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν· ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

«*Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν*» Ἰακωβ. β', 26.

54. Ἀσφάλισις τοῦ τάφου.

Ματθ. κζ', 62—66

Τῇ δὲ ἐπαύριον[1], ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευήν, συνήχθησαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλᾶτον, λέγοντες· Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλᾶνος[2] εἶπεν ἔτι ζῶν· Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας[3]· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ· Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη[4] χείρων τῆς πρώτης· ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Ἔχετε[5] κουστωδίαν[6], ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δέ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον[7], μετὰ τῆς κουστωδίας.

«***Πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε***» Ἰωάν. ιδ', 1

55 Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ

Ματθ. κη, 1—10

Ὀψὲ δὲ σαββάτων[1], τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων[2], ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον[3]. Καὶ ἰδού, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα[4] αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν[5] οἱ τηροῦντες[6], καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξί· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε[6]. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπε· δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος. καὶ ταχὺ[7] πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδού, προάγει ὑμᾶς[8] εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης[9], ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· καὶ ἰδού, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς, λέγων· Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας[10], καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου[11], ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

«***Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται***» Ἰωάν. ια', 25.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

56. Φανέρωσις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐν Γαλιλαίᾳ[1].

Ματθ. κη', 16—20

Οἱ δὲ ἕνδεκα[2] μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο[3] αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἰδόντες αὐτόν, προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε[4] πάντα τὰ ἔθνη[5], βαπτίζοντες αὐτοὺς[6] εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδού, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος[7]. Ἀμήν.

«Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ & ΣΧΟΛΙΑ
ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὅτι χάριν τῆς ἑρμηνείας τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τοῖς Γυμνασίοις, τοῖς Διδασκαλείοις καὶ τοῖς ἀνωτέροις Παρθεναγωγείοις ἀνάγκη νὰ ὑπάρχωσιν ἐγχειρίδια κατάλληλα πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκομένων καὶ πολλάκις τῶν διδασκόντων, πάντες ἀνομολογοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ὅτι βιβλίων τοιούτων, δοκίμων κατὰ τὸ δυνατόν, σπάνις τελεία ὑπάρχει, τίς γινώσκων τὰ πράγματα θὰ ἠδύνατο σπουδαίως ν' ἀρνηθῇ; Μακρῶν λοιπὸν λόγων δὲν εἶναι ἀνάγκη πρὸς δικαιολογίαν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἡμετέρου βιβλίου, ἐν ᾧ παρέχομεν ἑρμηνείαν τῶν συνῳδὰ τοῖς τελευταίοις διατάγμασιν ἐν τοῖς εἰρημένοις σχολείοις διδασκομένων εὐαγγελικῶν περικοπῶν. Μόνον περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἑρμηνείας ἡμῶν νομίζομεν ὀλίγας λέξεις ἀναγκαίας. Τὴν ἑρμηνείαν ταῖς παιδαγωγικαῖς στοιχοῦντες ὑποτυπώσεσι διὰ βραχέων καὶ ὅσον ἔνεστι σαφῶν ἐποιησάμεθα σχολίων, ἐν οἷς τὰς ἀπαραιτήτους λεκτικὰς καὶ γραμματικὰς καὶ ἱστορικὰς καὶ γεωγραφικὰς καὶ ἄλλας παρατηρήσεις περιελάβομεν· Ἔνθα δὲ παρίστατο ἀνάγκη καὶ διά τινος παραφράσεως διεσαφήσαμεν τῶν ἑρμηνευομένων τὸν νοῦν. Τὰ δ' ἐκ τῶν περικοπῶν συναγόμενα ἠθικὰ πορίσματα, ἃ ἑκάστοτε ἐν τῇ βαθυτέρᾳ αὐτῶν ἐξετάσει τῇ συνεργασίᾳ τῶν διδασκόντων καὶ τῶν μαθητῶν θὰ ἐξάγωνται, εἰς βραχέα καὶ εὔληπτα καὶ εὐμνημόνευτα ῥητὰ περιλαβόντες ἐπετάξαμεν αὐταῖς. Ταῦτα θὰ ἀπομνημονεύωνται, ἂν νῦν πρῶτον προσπίπτωσι τοῖς μαθηταῖς, ἤ, ἂν ἄλλοτε κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας ἢ τοῦ Εὐαγγελίου ἀπεμνημονεύθησαν, θὰ ἐπαναλαμβάνωνται καὶ ἐμπεδῶνται ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν, ἵνα χρησιμεύωσιν αὐτοῖς εἰς τὸν βίον ἐλατήρια πρὸς σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν, ὃ εἶναι ὁ κύριος τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων σκοπός.

Ἀθήνησι τῇ 15 Μαΐου 1927

Ι. Φ. ΔΕΛΕΝΔΑΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ἡ λέξις **Εὐαγγέλιον** ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ[1] δηλοῖ τὴν ἀγαθὴν ἀγγελίαν περὶ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐπιφανείας τοῦ Μεσσίου καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ (Ματθ. δ', 23 καὶ ἀλλ. Πράξ. η', 24). Ἔπειτα Εὐαγγέλιον ἐκλήθη (μετωνυμικῶς) καὶ τὸ βιβλίον, ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχεται ἡ ἀγαθὴ ἀγγελία περὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Μεσσίου καὶ ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς λέξεως Εὐαγγέλιον γίνονται τὰ εὐαγγελίζω, εὐαγγελίζομαι (=φέρω ἀγαθὴν ἀγγελίαν· πρβλ. Λουκ. α', 19. Ἀποκαλ. α', 7 καὶ ἀλλ.), Εὐαγγελιστὴς (=ὁ φέρων ἀγαθὴν ἀγγελίαν· πρβλ. Ἐφεσ. δ'. 11).

Τὰ Εὐαγγέλια εἶναι τέσσαρα, τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὸ κατὰ Μᾶρκον, τὸ κατὰ Λουκᾶν καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην.

Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον

Συγγραφεὺς τοῦ Εὐαγγελίου τούτου εἶναι ὁ Ματθαῖος, υἱὸς Ἀλφαίου τινὸς ἐκ Γαλιλαίας (Μαρκ. β', 14). Οὗτος πρὸ τῆς κλήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ὠνομάζετο Λευῒς (Μαρκ. β', 14 καὶ ἀλλ.) καὶ ἦτο τελώνης. Μετὰ δὲ τὴν κλῆσίν του μεταβαλὼν ὄνομα, κατὰ τὴν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις συνήθειαν (καὶ ὁ Μᾶρκος πρὸ τῆς χριστιανίσεώς του ἐκαλεῖτο Ἰωάννης, Πράξ. ιγ', καὶ ἀλλ. καὶ ὁ Πέτρος Σίμων, Ἰωάνν. α', 42, καὶ ὁ Παῦλος Σαούλ, Πράξ. θ', 4. ιγ', 9), ἐκλήθη Ματθαῖος (ἑβρ. ὄνομα=Θεόδωρος). Κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ὁ Ματθαῖος ἐκήρυξε πρῶτον ἐν Παλαι-

1) Παρὰ τοῖς θύραθεν συγγραφεῦσιν ἐσήμαινεν ἡ λέξις *εὐαγγέλιον* καὶ τὸ δῶρον τὸ διδόμενον ἐπί τινι χαροποιῷ εἰδήσει (πρβλ. τὸ ἐν τῇ Ὁμήρου Ὀδυσσείᾳ *«εὐαγγέλιον τόδε τίσω»*) καὶ τὴν θυσίαν τὴν προσφερομένην ἐπί τινι ἀγαθῇ ἀγγελίᾳ (κατὰ πληθ. ἀριθ. πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Ι, 6, 37 *«ἔθυε τὰ εὐαγγέλια»* καὶ ἀλλ).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στίνη τὸ Εὐαγγέλιόν του, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ἀπέθανε δὲ ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, μαρτυρικὸν θάνατον.

Τὸ Εὐαγγέλιόν του ἔγραψεν ὁ Ματθαῖος (τῷ 64 μ. Χ. «Πέτρου καὶ Παύλου ἐν Ρώμῃ εὐαγγελιζομένων καὶ θεμελιούντων τὴν ἐκκλησίαν» Εἰρην. κατὰ αἱρέσ. III, 11) ἑλληνιστί[1], ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταί.

Σκοπεῖ δὲ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου του ὁ Ματθαῖος νὰ δείξῃ ὅτι ὁ *Ἰησοῦς* εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας.

Τὸ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον.

Συγγραφεὺς τοῦ Εὐαγγελίου τούτου εἶναι ὁ Μᾶρκος, ὅστις κατήγετο ἐξ Ἱεροσολύμων, ἦτο δὲ υἱὸς Μαρίας τινός, εἰς τὸν οἶκον τῆς ὁποίας πολλάκις συνήρχοντο οἱ Χριστιανοὶ (Πράξ. Ἀποστ. 12, 12). Πρὸ τῆς χριστιανίσεώς του ἐκαλεῖτο Ἰωάννης. Ἐγένετο δὲ Χριστιανὸς διὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ὅστις ὀνομάζει αὐτὸν υἱόν του (πνευματικόν). Ὁ Μᾶρκος ἐγένετο συνεργὸς τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἐδίδαξεν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ συνέστησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ἐγένετο πρῶτος ἐπίσκοπος, ἀπέθανε δὲ ἐκεῖ μαρτυρικὸν θάνατον. Τὸ Εὐαγγέλιόν του ἔγραψε, κατὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου, ἑλληνιστί.

Δι' αὐτοῦ δεικνύει εἰς τοὺς ἐξ Ἐθνῶν Χριστιανούς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον.

Ὁ Λουκᾶς κατήγετο ἐξ Ἀντιοχείας τῆς Συρίας καὶ ἦτο ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα, κατά τινα δὲ μεταγενεστέραν παράδοσιν καὶ ζωγράφος. Ὑπῆρξε δὲ συνεργὸς τοῦ Παύλου, τοῦ ὁποίου περιγράφει τὰς πορείας εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Λουκᾶς ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πολλὰς χώρας καὶ ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας, ὁπόθεν τὰ

---

1) Ἀπίθανος ἀπεδείχθη ἡ γνώμη, καθ' ἣν τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἐγράφη τὸ πρῶτον ἑβραϊστὶ (δηλ. εἰς τὴν τότε κοινὴν ἐν Παλαιστίνῃ Ἀραμαϊκὴν γλῶσσαν) καὶ ὕστερον μετεφράσθη εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἰδίωμα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὀστᾶ του ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου μετηνέχθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τὸ Εὐαγγέλιόν του ἔγραψεν ὁ Λουκᾶς ἑλληνιστὶ κατὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀποστόλου (δηλ. μετὰ τὸ ἔτος 64 μ. Χ.). Ἐν αὐτῷ παρέχει εἴς τινα Θεόφιλον (ἄρχυντα ἐθνικὸν πιθανῶς) πλήρη ἱστορίαν τής διδασκαλίας καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἰησοῦ, τὰ ὁποῖα εἶχε πρότερον αὐτὸν διδάξει.

Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον

Ὁ Ἰωάννης ἦτο υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου καί τῆς Σαλώμης. Τὸ πρῶτον ἐγένετο μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ἔπειτα δὲ τοῦ Σωτῆρος. Ὁ Ἰωάννης (ὡς καὶ ὁ ἀδελφός του Ἰάκωβος καὶ ὁ Πέτρος) ἦτο ἐκ τῶν προσφιλεστάτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ. Εἰς αὐτὸν ὁ Σωτὴρ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ συνέστησε τὴ μητέρα του. Μετὰ τὴ ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ὁ Ἰωάννης ἐκήρυξε μετὰ τοῦ Πέτρου ἐν Ἱεροσολύμοις, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Παύλου ἦλθεν εἰς Ἔφεσον, ὅπου μέγα εἶχεν ἀξίωμα. Ἐπὶ Δομιτιανοῦ ἐξωρίσθη ἐπί τινα χρόνον εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ἀπέθανε δὲ ὁ Ἰωάννης ἐν Ἐφέσῳ ἐν βαθυτάτω γήρατι. Τὸ Εὐαγγέλιόν του ἔγραψεν ἑλληνιστὶ μετὰ τοὺς τρεῖς πρώτους εὐαγγελιστὰς (περὶ τὸ 85 μ. Χ.), τοὺς ὁποίους συμπληροῖ. Σκοπεῖ δ' ἐν αὐτῷ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Πλὴν τοῦ Εὐαγγελίου του ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης καὶ τρεῖς ἐπιστολὰς πλήρεις χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΧΟΛΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗΝ ΗΛΙΚΙΑΝ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ, ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΠΤΙΣΙΝ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

1. Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἡ προσκύνησις τῶν μάγων.

Ματθ. β', 1—12.

1 ***Ἰησοῦς*** (ὄνομα ἑβραϊκὸν)=Σωτήρ. Ἐκλήθη δὲ οὕτως ὁ Μεσσίας, διότι ἔμελλε νὰ σώσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ (Ματθ. α', 21).

2 ***Βηθλεὲμ*** (ὄνομα ἑβραϊκὸν=οἶκος ἄρτου· ὠνομάσθη οὕτως ἐκ τῆς εὐφορίας τοῦ τόπου) εἶναι μικρὰ κώμη ἐν τῇ φυλῇ Ἰούδα· κεῖται δὲ 2—3 ὥρας πρὸς Ν. τῆς Ἱερουσαλήμ. Σήμερον ἔχει περὶ τὰς 12000 κατ.

3 ***ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου*** (ἑβραϊσμὸς)=ἐπὶ Ἡρῴδου.

4 ***τοῦ βασιλέως***. Οὗτος εἶναι Ἡρῴδης ὁ μέγας, ὁ ἱδρυτὴς τῆς δυναστείας τῶν Ἡρῳδῶν, υἱὸς Ἀντιπάτρου τοῦ Ἰδουμαίου. Ἐβασίλευεν ἐν Ἰουδαίᾳ 37 ἔτη, μέχρι τοῦ 2 μ. Χ. Ἦτο δὲ ὠμότατος, ἐφόνευσε τὴν σύζυγόν του καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν του.

5 ***μάγοι***. Μάγοι ἐλέγοντο οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ σοφοὶ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Βαβυλωνίων καὶ ἄλλων λαῶν. Οὗτοι ἠσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν Ἀστρολογίαν (Ἡροδ. Ι, 132. Ξενοφ. Κύρου Παιδ. VIII, 3, 6, Δανιὴλ β', 48 καὶ ἀλλ.).

6 ***ἀπὸ ἀνατολῶν***=ἀπὸ τῶν πρὸς Α. τῆς Παλαιστίνης κειμένων χωρῶν, τῆς Περσίας (Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι) ἢ τῆς Ἀραβίας (Ἰουστῖνος καὶ ἄλλοι).

7 ***παρεγένοντο***=ἦλθον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8 ***Ἱεροσόλυμα*** (ἑνικ. Ἱερουσαλήμ· ἑβρ. ὄνομα=κρηπὶς εἰρήνης) πρωτεύουσα τῆς Ἰουδαίας. Σήμερον ἔχει 64000 κατ.

9 ***λέγοντες· Ποῦ ἐστιν κλπ.*** Ὅτι ἔμελλε νὰ γεννηθῇ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων ἐγνώριζον ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκ τῶν προφητειῶν (ἰδίᾳ τοῦ Δανιήλ Θ', 24). Ὡς εἶδον λοιπὸν τὸν ἔκτατον αὐτὸν ἀστέρα οἱ μάγοι, ἐνόησαν ὅτι περὶ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ προύκειτο.

10 ***τὸν ἀστέρα αὐτοῦ,*** ἤτοι τὸν δηλοῦντα τὴν γέννησιν αὐτοῦ.

11 ***ἐν τῇ ἀνατολῇ***=ἀνατέλλοντα.

12 ***ἐταράχθη.*** Ὁ Ἡρῴδης ἐφοβήθη μὴ ὁ νεογέννητος βασιλεὺς ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν.

13 ***πᾶσα Ἱεροσόλυμα***= πᾶσα ἡ πόλις Ἱεροσόλυμα (μετωνυμικῶς) ἀντὶ πάντες οἱ Ἱεροσολυμῖται. Ἐταράχθασαν δ' οὗτοι μήπως κινδυνεύσωσιν ὑπὸ τοῦ θηριώδους Ἡρῴδου.

14 ***πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς,*** δηλ. τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις συνέδριον, τὸ ὁποῖον ἀπετέλουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ (71 μέλη). Ἦτο δὲ τὸ συνέδριον ἀνώτατον πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν δικαστήριον καὶ ἐδίκαζε μεγάλα ἐγκλήματα, τοῦτο κατεδίκασε τὸν Ἰησοῦν εἰς θάνατον.

15 ***τοὺς ἀρχιερεῖς,*** δηλ. τὸν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ τοὺς ἤδη χρηματίσαντας ἀρχιερεῖς, οἵτινες διετήρουν τὸ ἀξίωμα, ὡς ὁ Ἄννας, ὁ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, μέλος τοῦ συνεδρίου ἐπιφανέστατον (ἐπὶ τῶν Ἡρῳδῶν τὸ πρότερον διαδοχικὸν ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἀπέβη αἱρετόν. Ιωσηπ. Ἰουδ. Ἀρχαιολ. XV, 9).

16 ***γραμματεῖς.*** Οὕτω καλοῦνται οἱ διδάσκαλοι καὶ ἑρμηνευταὶ τοῦ νόμου (Ματθ. κγ', 34 καὶ ἄλλ.)· ὀνομάζονται δὲ καὶ νομικοὶ καὶ νομοδιδάσκαλοι (Λουκ. ε', 17 καὶ ἀλλ.).

17 ***Χριστὸς*** (ὄν. ἑβραϊκὸν = κεχρισμένος· οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ προφῆται ἐχρίοντο). Οὕτω καλεῖται ὁ ἐπηγγελμένος Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

18 ***διὰ τοῦ προφήτου.*** Ἡ προφητεία αὕτη εἶναι τοῦ Μιχαίου (ε', 2).

19 ***ἡγούμενος***=ἡγεμών, βασιλεύς.

20 ***ποιμανεῖ***=θὰ κυβερνήσῃ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ ἔννοια τῆς προφητείας· Καὶ σύ, Βηθλεέμ, οὐδαμῶς εἶσαι ἀσήμαντος μεταξὺ τῶν πόλεων τοῦ Ἰούδα, διότι ἐκ σοῦ θὰ γεννηθῇ ὁ βασιλεύς, ὅστις θὰ κυβερνήσῃ τὸν Ἰσραήλ.

21 *ἠκρίβωσε*=ἀκριβῶς ἔμαθεν.

22 *ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν κλπ.* Ὁ Ἡρῴδης σκοπὸν εἶχε νὰ φονεύσῃ τὸ παιδίον.

23 *προῆγεν*=προεπορεύετο καὶ ὡδήγει.

24 *τοὺς θησαυροὺς*=τὰ θησαυροφυλάκια.

25 *χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν* (σμύρνα=κόμμι ἀρωματῶδες ἐκ τοῦ ὁμωνύμου δένδρου, τὸ ὁποῖον φύεται ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Αἰθιοπίᾳ). Κατὰ τοὺς πατέρας οἱ μάγοι προσέφερον τῷ Χριστῷ «χρυσὸν ὡς βασιλεῖ, λίβανον ὡς Θεῷ, σμύρναν ὡς μέλλοντι γεύσασθαι θανάτου».

26 *χρηματισθέντες κατ' ὄναρ* =σημεῖον λαβόντες, φωτισθέντες ἐν ὀνείρῳ (ὑπὸ τοῦ Θεοῦ).

2. Ἀναχώρησις τοῦ Ἰωσὴφ μετὰ τῆς Μαρίας καὶ τοῦ παιδίου εἰς Αἴγυπτον. Σφαγὴ τῶν νηπίων ἐν Βηθλεέμ.

Ματθ. β', 13—18.

1 *φεῦγε εἰς Αἴγυπτον.* Ἡ Αἴγυπτος ἦτο Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία μὴ ὑπαγομένη ὑπὸ τὸν Ἡρῴδην· διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς ἠδύνατο νὰ εἶναι ἐκεῖ ἐκτὸς κινδύνου.

2 *ἴσθι*=ἔσο, μένε.

3 *ἕως ἂν εἴπω σοι*, ἐνν. νὰ ἐπανέλθῃς.

5 *νυκτὸς*=νύκτα, ἐν καιρῷ νυκτός.

6 *ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου*=ἕως ὅτου ἀπέθανεν ὁ Ἡρῴδης.

7 *διὰ τοῦ προφήτου.* Ἡ προφητεία εἶναι τοῦ Ὠσηέ (ια',1)

8 *ἀποστείλας*, ἐνν. στρατιώτας.

9 *ἀνεῖλε*=ἐθανάτωσεν.

10 *ἀπὸ διετοῦς*, ἐνν. παιδός. Ἐφόνευσε δὲ ὁ Ἡρῴδης πάντα τὰ ἄρρενα, ἀπὸ δύο ἐτῶν καὶ κάτω, ἐπειδὴ ἤλπιζε νὰ φονεύσῃ καὶ τὸν Ἰησοῦν, ὅστις κατὰ τὸν χρόνον τοῦ φανέντος ἀστέρος δὲν εἶχεν ὑπερβῇ τὰ δύο ἔτη.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

11 *Ῥαμὰ* (ὄνομα ἑβραϊκὸν=ὕψωμα) ἦτο μικρὰ κώμη κειμένη δύο ὥρας πρὸς Β τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν τῇ φυλῇ Βενιαμίν
12 ***Ραχήλ***. Ἡ Ραχὴλ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Βηθλεέμ (Γεν. λε', 19).
13 *τὰ τέκνα αὐτῆς*=τοὺς ἀπογόνους αὐτῆς.
14 *παρακληθῆναι*=νὰ παρηγορηθῇ.
15 *ὅτι οὐκ εἰσί*=διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ζωῇ,ἀπέθανον.

3. Ἐπιστροφὴ τοῦ Ἰωσὴφ μετὰ τῆς Μαρίας καὶ τοῦ παιδίου εἰς Ναζαρέτ.

Ματθ. *β', 19—23*

1 *τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες*, δηλ. ὁ Ἡρῴδης καὶ οἱ περὶ αὐτόν. Ἀπέθανε δὲ ὁ Θεομάχος Ἡρῴδης, ἀφ' οὗ προσεβλήθη ὑπὸ νόσου φοβερᾶς.

2 ***οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου*** (ἑβραϊσμὸς) = οἱ ζητοῦντες νὰ θανατώσωσι τὸ παιδίον. *Τὴν ψυχὴν*=τὴν ζωήν.

3 *Ἀρχέλαος*. Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἡρῴδου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρῴδου διηρέθη ἡ Παλαιστίνη εἰς τοὺς τρεῖς αὐτοῦ υἱούς· καὶ ὁ μὲν Ἀρχέλαος ἐγένετο ἐθνάρχης τῆς Ἰουδαίας, Ἰδουμαίας καὶ Σαμαρείας· ὁ δὲ Ἡρῴδης Ἀντύπας τετράρχης τῆς Γαλιλαίας καὶ Περαίας· ὁ δὲ Φίλιππος τετράχης τῆς Αὐρανίτιδος, Τραχωνίτιδος καὶ Βαταναίας (Ἰωσηπ. Ἰουδ. ἀρχ. XVII, 8, 1, 11, 4).

4 ***Ναζαρέτ***. Μικρὰ πόλις τῆς Γαλιλαίας ἐν τῇ φυλῇ Ζαβουλών. Σήμερον ἔχει περὶ τὰς 9000 κατοίκων.

4. Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου.

Ματθ. *γ', 1—12.*

1 ***Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις***, δηλ. ὅτε ὁ Ἰησους διέμεμενεν ἐν Ναζαρέτ.

2 *παραγένεται* (ἱστ. ἐνεστὼς)=παρεγένετο=ἦλθεν.

3 ***Ἰωάννης ὁ βαπτιστής***, δηλ. ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβετ. Καλεῖται βαπτιστής, διότι ἐβάπτιζε τοὺς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένους.

4 ***ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας***. Αὕτη ἡ ἔρημος ἐκτείνεται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΔ. τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. Μέρος αὐτῆς διαρρέει ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς (Ἰησ. Ν. ιε', 61 καὶ ἄλλ.).

5 *Μετανοεῖτε*, ἐνν. διὰ τὰς ἁμαρτίας σας.

6 *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν* = ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν κληρονομοῦσι μόνον οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον (Λουκ. α', 15—17 καὶ ἄλλ.).

7 *τὴν ὁδὸν Κυρίου* = τὴν ὁδόν, δι' ἧς ὁ Κύριος θὰ ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς. Ἐπεξήγησις εἶναι τὸ «εὐθείας ποεῖτε τὰς τρίβους (=ὁδοὺς) αὐτοῦ».

8 *ἀκρίδες*. Πολλὰ εἴδη ἀκρίδων ἔτρωγον οἱ Ἰουδαῖοι (Λευϊτ. α', 22 καὶ ἄλλ). Καὶ σήμερον τρώγουσι τοιαύτας οἱ ἀνατολικοὶ λαοί.

9 *μέλι ἄγριον*, δηλ. μέλι εἰς τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν ὑπὸ ἀγρίων μελισσῶν παρασκευαζόμενον.

10 *Τότε*. Ὅτε δηλ. ἐκήρυσσεν ὁ Ἰωάννης.

11 *Ἱεροσόλυμα—Ἰουδαία — περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου* (μετωνυμικῶς) ἀντὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες τὰς πέριξ τοῦ Ἰορδάνου χώρας.

12 *ἐβαπτίζοντο*. Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἦτο βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προπαρεσκεύαζε δὲ εἰς τὸ πνευματικὸν βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος (Λουκ. γ' 3, Ἰω. γ', 5 καὶ ἄλλ.).

13 *ἐν τῷ Ἰορδάνῃ*. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν Λιβάνου διέρχεται διὰ τοῦ Μερὼμ καὶ Γεννησαρὲτ καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν.

14 *Φαρισαῖοι* (ὄνομα ἑβραϊκὸν=κεχωρισμένος). Τάξις ἀνθρώπων, οἵτινες ἐμίσουν τοὺς ἄλλους (ἰδίᾳ τοὺς ξένους)καὶ ἐποίουν τὰ πάντα πρὸς τὸ θεαθῆναι.

15 *Σαδδουκαῖοι*. Ἱερατικὴ τάξις· ἀπόγονοι πιθανώτατα τοῦ ἐπὶ Δαυῒδ ἀκμάσαντος ἀρχιερέως Σαδδώκ. Ἐμίσουν τοὺς ξένους, ὡς καὶ οἱ Φαρισαῖοι.

16 *Γεννήματα ἐχιδνῶν* = ἔχιδναι (μεταφ.), ἤτοι πονηροὶ καὶ ἐπιβλαβεῖς ἄνθρωποι.

17 *τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν κλπ.* = τίς ὡδήγησεν ὑμᾶς ἐνταῦθα, ἵνα σωθῆτε διὰ τῆς μετανοίας ; οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ Θεός.

18 *καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας*, δηλ. ἔργα ἀγαθά.

19 *καὶ μὴ δόξητε κλπ.* Ἡ ἔννοια· Καὶ μὴ νομίσητε ὅτι θὰ σωθῆτε ὡς τέκνα τοῦ Ἀβραάμ. Ὁ Ἀβραὰμ ἐσώθη διὰ τῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πίστεως καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δύνασθε νὰ σωθῆτε καὶ ὑμεῖς.

20 ***ἐγεῖραι***=νὰ δημιουργήσῃ.

21 ***ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη κλπ.*** Ἡ ἔννοια· Ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἑτοίμη, ὡς ἀξίνη ἑτοίμη πρὸς ἀποκοπὴν δένδρου. Ὡς πᾶν δένδρον μὴ φέρον καλοὺς καρποὺς κόπτεται καὶ ρίπτεται εἰς τὸ πῦρ, οὕτω καὶ πᾶς ἄνθρωπος μὴ ποιῶν ἔργα ἀγαθὰ θὰ ριφθῇ εἰς τὸ πῦρ τὸ κολάσεως.

22 ***ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος***=ὁ κατόπιν ἐμοῦ ἐρχόμενος, δηλ. ὁ Μεσσίας.

23 ***ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ***, ἐνν. πρὸς καθαρισμὸν (τοὺς πιστούς).

25 ***πυρί***, ἐνν. τῆς κολάσεως (τοὺς ἀπίστους)· πρβλ. κατωτέρω «πυρὶ ἀσβέστῳ».

25 ***οὗ τὸ πτύον κλπ.*** Ἡ ἔννοια· Ὁ ἀλωνίζων καθαρίζει διὰ τοῦ πτύου τὴν ἅλωνα· καὶ τὸν μὲν σῖτον θέτει εἰς τὸν σιτοβολῶνα, τὸ δὲ ἄχυρον καίει. Καὶ ὁ Μεσσίας θὰ χωρίσῃ τοὺς πιστοὺς (σῖτος] ἀπὸ τῶν ἀπίστων (ἄχυρον)· καὶ τοὺς μὲν πιστοὺς θὰ δεχθῇ εἰς τὴν βασιλείαν του (ἀποθήκη), τοὺς δὲ ἀπίστους θὰ κατακαύσῃ μὲ τὸ πῦρ τῆς κολάσεως.

5. Βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου.

Ματθ. γ΄, 13—17

1 ***Τότε.*** Ὅτε ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζε καὶ προήγγελλε τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου.

2 ***ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας***· διότι κατῴκει ἐν Ναζαρέτ. Ἦτο δὲ τότε 30 ἐτῶν περίπου (Λουκ. γ΄, 23).

3 ***τοῦ βαπτισθῆναι***=ἵνα βαπτισθῇ (καὶ φανερωθῇ εἰς τὸν Ἰσραὴλ ἐπισήμως ὡς Μεσσίας. Ἰωάν. α΄, 31).

4 ***διεκώλυεν***=ἰσχυρῶς ἐκώλυεν, ἠμπόδιζεν.

5 ***Ἄφες ἄρτι***=ἄφες τώρα, μὴ ἐμπόδιζε νὰ βαπτισθῶ ὑπὸ σοῦ.

6 ***πᾶσαν δικαιοσύνην***=πᾶσαν ἐντολήν, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

7 ***εἶδε***, δηλ. ὁ Ἰησοῦς. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης εἶδε τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον (Ἰωάν. α΄, 33, 34).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8 ***ὡσεὶ περιστερὰν***=ἐν εἴδει περιστερᾶς (Λουκ. γ', 10).

9 ***φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ***, ἐνν. ἐγένετο.

10 ***ἐν ᾧ εὐδοκησα***· εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ ***ἀγαπητὸς***=ἐν τῷ ὁποίῳ εὐηρεστήθην, τὸν ὁποῖον ἠγάπησα. Διὰ τῆς θείας ταύτης φωνῆς (ἥτις ἐπανελήφθη κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Ἰησοῦ) ἀνεκηρύχθη ὁ Ἰησοῦς ὡς ὁ Μεσσίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

6. Οἱ μακαρισμοί.

***Ματθ.** ε΄, 1—12 (πρβλ. καὶ Λουκ. ϛ΄, 20, 22—26).*

1 Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ταύτῃ τοῦ Ἰησοῦ περιέχονται τὰ σπουδαιότατα διδάγματα αὐτοῦ περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς ἑαυτόν.

2 *τοὺς ὄχλους*=τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα τὴν φήμην τοῦ Ἰησοῦ ἀκούσαντα ἦλθον ἐξ ὅλης τῆς Συρίας καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ (Ματθ. δ΄, 24-25).

3 ***εἰς τὸ ὄρος,*** τὸ γνωστὸν ὄρος τῆς Καπερναούμ.

4 ***Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ***=μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος ἐνταῦθα δὲν εἶναι οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, διότι δὲν εἶχον ἔτι κληθῆ πάντες εἰς τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα, ἀλλ' οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ.

5 *ἐδίδασκεν αὐτοὺς*=δηλ. τοὺς μαθητάς του πρὸς οὓς κυρίως ἀπετείνετο.

6 *Μακάριοι*=εὐδαίμονες, εὐτυχεῖς.

7 *οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι*=οἱ ταπεινόφρονες (πρβλ. τὸ *«γνῶθι σαυτόν»*).

8 *ὅτι*=διότι.

9 *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*=ἡ μέλλουσα, ἡ αἰώνιος ζωή.

10 *οἱ πενθοῦντες*=οἱ μετανοοῦντες καὶ θλιβόμενοι διὰ τὰς ἁμαρτίας των.

11 *παρακληθήσονται*=θὰ παρηγορηθῶσι (παρακαλῶ=παρηγορῶ) ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

12 *οἱ πρᾳεῖς*=ὅσοι δὲν ὀργίζονται, ἀλλ' ὑπομένουσι τὰς ἀδικίας.

13 ***κληρονομήσουσι τὴν γῆν***=θὰ λάβωσι κληρονομίαν, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, θὰ ἀπολαύσωσι τὰ ἀγαθὰ τοῦ μέλλοντος κόσμου.

14 ***οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην***=ὅσοι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διακαῶς ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶναι δίκαιοι, ἤτοι νὰ ζῶσι κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ (Λουκ. α', 6) καὶ οἱ αὐτοθυσιαζόμενοι χάριν τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ δικαίου.

15 ***ἐλεηθήσονται***=θὰ ἐλεηθῶσιν (ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐνταῦθα, παρὰ τοῦ Θεοῦ δ' ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν).

16 ***οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ***=οἱ ἁγνοί, ὅσοι δὲν ἁμαρτάνουσιν.

17 ***τὸν Θεὸν ὄψονται***=θὰ ἴδωσι τὸν Θεὸν (ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν), θὰ ἔχωσι στενοτάτην ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ μέλλοντι κόσμῳ.

18 ***οἱ εἰρηνοποιοὶ***=ὅσοι ἔχουσιν εἰρήνην καὶ τοὺς ἄλλους διαλλάσσουσιν.

19 ***οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης***=ὅσοι διώκονται, διότι εἶναι δίκαιοι.

20 ***ὀνειδίσωσιν***=ὑβρίσωσι, χλευάσωσι.

21 ***ὁ μισθὸς***=ἡ ἀμοιβή.

22 ***οὕτω—ἐδίωξαν***, δηλ. δι' ὕβρεων καὶ ὀνειδισμῶν.

23 ***τοὺς πρὸ ὑμῶν***=ὅσοι πρὸ ὑμῶν ὑπῆρξαν καὶ ἐδίδαξαν.

7. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ὡς διδάσκαλοι τοῦ κόσμου.

Ματθ. ε', 13—17 (πρβλ. καὶ Λουκ. ιδ', 34—35 καὶ Μᾶρκ. θ', 50).

1 Ἐνταῦθα δεικνύει ὁ Ἰησοῦς, ὁποῖοι ὀφείλουσι νὰ εἶναι οἱ μαθηταί του ὡς διδάσκαλοι τοῦ κόσμου. Παραβάλλει δι' αὐτοὺς πρὸς τὸ ἅλας καὶ τὸ φῶς.

2 ***τὸ ἅλας τῆς γῆς***=τὸ ἅλας τῶν ἀνθρώπων.

3 ***μωρανθῇ***=ἄναλον γένηται, ἀπολέσῃ τὴν ἀντισηπτικήν του δύναμιν.

4 ***ἐν τίνι ἁλισθήσεται***;=διὰ τίνος μέσου θὰ ἀποκτήσῃ πάλιν τὴν δύναμίν του; (ἐνν. δι' οὐδενὸς μέσου). Ἡ ἔννοια. Καθὼς τὸ ἅλας προφυλάσσει τὰς τροφὰς ἀπὸ τῆς σήψεως, οὕτω καὶ σεῖς ὀφείλετε διὰ τῆς δυνάμεώς σας νὰ προφυλάξητε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τῆς ἠθικῆς σήψεως. Διατηρήσατε τὴν δύναμιν ταύτην, διότι, ἂν ἀπολέσητε αὐτήν, θὰ καταφρονηθῆτε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς καταφρονεῖται καὶ ἀποβάλλεται τὸ ἅλας, ὅταν ἀπολέσῃ τὴν στυπτικήν του δύναμιν.

5 ***τὸ φῶς τοῦ κόσμου***=τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἔννοια·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὅπως τὸ φῶς φωτίζει τὸν ὑλικὸν κόσμον, οὕτω ὀφείλετε ὑμεῖς νὰ φωτίσητε τὸν πνευματικὸν κόσμον, τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τῆς διδασκαλίας σας.

6 ***οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη.*** Ἡ ἔννοια. Ὡς εἶναι φανερὰ εἰς πάντας πόλις κειμένη ἐπὶ ὄρους, οὕτω καὶ ὑμεῖς θὰ εἶσθε (διὰ τὸ μέγα ἀξίωμά σας) φανεροὶ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους.

7 ***μόδιος*** εἶναι μέτρον σίτου μικρότερον τοῦ κοιλοῦ(6 ½ ὀκ.).

8 ***λυχνία,*** εἶναι σκεῦος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέτουσι τὸν λύχνον (λυχνοστάτης).

9 ***τὸ φῶς ὑμῶν,*** τὸ πνευματικὸν φῶς, ἡ διδασκαλία. Ἡ ἔννοια· Ὡς τὸν λύχνον τοποθετοῦσιν ἐπὶ ὑψηλοῦ μέρους ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἵνα φωτίζῃ πάντας τοὺς εὑρισκομένους ἐν αὐτῇ, τοιουτοτρόπως καὶ ὑμεῖς ὡς λύχνοι πνευματικοὶ ὀφείλετε ὑψηλὰ νὰ ἵστασθε καὶ φωτίζητε τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ ἐναρέτου βίου σας.

8. Ὁ Ἰησοῦς ὁμιλεῖ περὶ συμπληρώσεως τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

Ματθ. ε', 17—20 (πρβλ. καὶ Λουκ. κεφ. ς', ιβ', ις').

1 ***καταλῦσαι***=νὰ καταργήσω.

2 ***τὸν νόμον,*** τὸν Μωσαϊκόν.

3 ***τοὺς προφήτας,*** δηλ. τὴν διδασκαλίαν τῶν προφητῶν. Οἱ προφῆται ἦσαν ἄνδρες θεόπνευστοι, οἵτινες ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκήρυττον καὶ ὡδήγουν τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Ἡ διδασκαλία των περιέχεται εἰς τὰ προφητικὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης.

4 ***πληρῶσαι***=νὰ συμπληρώσω, νὰ τελειοποιήσω.

5 ***ἀμὴν*** εἶναι λέξις ἑβραϊκή. Ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, ὡς ἐνταῦθα, δηλοῖ ***ἀληθῶς, βεβαίως*** (δὶς: ***ἀμὴν ἀμὴν***=ἀληθέστατα, βεβαιότατα)· ἐν τέλει δὲ=***γένοιτο.***

6 ***ἕως ἂν παρέλθῃ***=ἕως τοῦ χρόνου κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ παρέλθῃ, ἤτοι ἐν ὅσῳ θὰ ὑπάρχῃ.

7 ***ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ***=ὁ κόσμος οὗτος.

8 ***ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία***· ἰῶτα εἶναι τὸ μικρότατον γράμμα τοῦ ἑβραϊκοῦ ἀλφαβήτου, κεραία δὲ μικρότατον σημεῖον πρὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διάκρισιν τῶν ὁμοίων γραμμάτων τοῦ Ἑβρ. ἀλφαβήτου. Μεταφορικῶς δηλοῖ διὰ τούτων ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐλαχίστας ἐντολὰς τοῦ νόμου. Ἡ ἔννοια· Ἐν ὅσῳ θὰ ὑπάρχῃ ὁ κόσμος, οὐδεμία ἐντολὴ τοῦ νόμου θὰ καταργηθῇ, οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη, ἀλλὰ πᾶσαι θὰ πληρωθῶσι.

9 *λύσῃ*=καταργήσῃ, παραβῇ.

10 ***καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους***, ἐνν. νὰ παραβαίνωσιν αὐτάς.

11 ***ἐλάχιστος κληθήσεται***=ἔσχατος θὰ ταχθῇ.

12 *ποιήσῃ*=ἐκτελέσῃ.

13 ***καὶ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους***, ἐνν. νὰ ἐκτελῶσιν αὐτήν.

14 ***ἐὰν μὴ περισσεύσῃ***=ἐὰν μὴ εἶναι περισσότερα, ἀνώτερα.

15 ***τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων***=τῆς δικαιοσύνης τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων. Γραμματεῖς ἦσαν οἱ ἑρμηνευταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Φαρισαῖοι δὲ ἄνθρωποι ὑποκριταί, οἵτινες προσεπάθουν νὰ φαίνωνται δίκαιοι.

9. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν ὀργήν.

Ματθ. ε', 21—22.

1 Ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου ἄρχεται ὁ Ἰησοῦς τῆς συμπληρώσεως τοῦ νόμου. ***Ἠκούσατε***, ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ νόμου ἐν ταῖς συναγωγαῖς.

2 ***ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις***=ἐλέχθη εἰς τοὺς ἀρχαίους (ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν ἑρμηνευτῶν τοῦ νόμου).

3 ***«οὐ φονεύσεις»***. Ἡ ἕκτη ἐντολὴ τοῦ νόμου.

4 *τῇ κρίσει*=εἰς τὸ κριτήριον. Ἦσαν δὲ τὰ κριτήρια κατώτερα δικαστήρια (ἐξ ἑπτὰ δικαστῶν), τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον εἰς τὰς μικρὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας.

5 *Ἐγὼ δὲ κτλ.* Ὁ Ἰησοῦς οὐ μόνον τὸν φόνον ἀπαγορεύει, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀργήν, ἡ ὁποία γίνεται τοῦ φόνου ἀφορμή.

6 ***εἰκῇ***=ἄνευ λόγου, ἄνευ σπουδαίας ἀφορμῆς, ἀλλ' ἐκ παραφορᾶς.

7 ***τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ***=ἀδελφὸς νοεῖται πᾶς ἄνθρωπος,

8 ***Ῥακὰ*** (λέξις ἀραμαϊκὴ)=κενέ, ἀνόητε.

9 ***τῷ συνεδρίῳ***. Συνέδριον ἦτο τὸ ἀνώτατον πολιτικὸν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ θρησκευτικὸν δικαστήριον τῶν Ἰουδαίων. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ 71 δικαστάς, ἥδρευεν δ' ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐδίκαζε τὰ βαρύτατα ἐγκλήματα.

10 **Μωρὲ**=ἄφρον, ἄπιστε, ἀλιτήριε.

11 ***γέεναν τοῦ πυρὸς***=τὴν κόλασιν. Κυρίως ***γέεννα*** (ὄνομα ἑβραϊκὸν γκε χινὼμ) ἡ κοιλὰς τοῦ Ἐννώμ, ἥτις ἦτο πρὸς Ν. τῶν Ἱεροσολύμων, ἔνθα οἱ Ἰσραηλῖται πεσόντες εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν ἐθυσίαζον τὰ τέκνα των εἰς τὸν Μολόχ. Ἐπειδὴ τῶν φονευομένων κακούργων τὰ πτώματα ἐρρίπτοντο εἰς αὐτήν, κατέστη ἡ γέεννα ἐν τῇ Κ. Δ. τὸ σύμβολον τῆς κολάσεως.

10. Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν διαλλαγήν.

Ματθ. ε', 23—25.

1 ***Ἐὰν οὖν κλπ.*** Ἡ ἔννοια· Ἀφ' οὗ τόσον κακὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὀργή, ἀπόφευγε αὐτήν. Ἂν δέ ποτε ὑποπέσῃς εἰς τὸ ἁμάρτημα τοῦτο, μετανόησαν ταχέως καὶ συμβιβάσθητι. Τὸν ἀδικοῦντα ὁ Ἰησοῦς παριστᾷ ὡς ὀφειλέτην, τὸν δὲ ἀδικηθέντα ὡς δανειστήν.

2 ***δῶρον***=θυσίαν, προσφοράν.

3 ***ὕπαγε, πρῶτον κλπ.*** Ἡ εἰρήνη καὶ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν εἶναι πολὺ ἀνωτέρα τῆς θυσίας.

4 ***ἴσθι εὐνοῶν***=εὐνόει, φέρου εὐμενῶς, συμβιβαστικῶς.

5 ***τῷ ἀντιδίκῳ***=πρὸς τὸν ἀδικηθέντα ὑπὸ σοῦ.

6 ***ταχὺ***=ταχέως.

7 ***ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ***=ἐν ὅσῳ εἶσαι ἐν τῇ ζωῇ (Κυρίως· ἐν ὅσῳ εὑρίσκεσαι εἰς τὴν ὁδὸν καὶ δὲν ἔφθασας εἰς τὸ δικαστήριον).

8 ***τὸν ἔσχατον κοδράντην***=τὸ ἔσχατον λεπτόν, δηλ. ὅλον τὸ χρέος σου. Κοδράντης=νόμισμα ρωμαϊκόν, ἴσον πρὸς δύο λεπτά. Μᾶρκ. ιβ' 42.

11. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὸν ὅρκον.

Ματθ. ε', 33—37

1 ***Οὐκ ἐπιορκήσεις κλπ.***=δὲν θὰ παραβῇς τὸν ὅρκον σου, ἀλλὰ θὰ τηρήσῃς (ἀποδώσεις τῷ Κυρίῳ) αὐτόν. Διὰ τούτων ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὸν ὅρκον, ἐπιβάλλει μόνον τὴν τήρησιν αὐτοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2 *μὴ ὀμόσαι ὅλως*=διόλου νὰ μὴ ὁρκισθῇς.

3 *μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ κλπ.* Οἱ Ἰουδαῖοι ὡρκίζοντο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς κλπ., τὸ ὁποῖον ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει, διότι καὶ ὁ εἰς τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους κατώτερος οὗτος ὅρκος εἶναι ἰσότιμος πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ πρῶτον καὶ κύριον παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις γινόμενον ὅρκον.

4 *τοῦ μεγάλου βασιλέως*, δηλ. τοῦ Θεοῦ.

5 *ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν κλπ.* Ἡ ἔννοια· Εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας πράγματός τινος ἀρκεῖσθε εἰς τὸ *ναὶ* καὶ τὸ *ὄχι*.

6 *τὸ δὲ περισσὸν τούτων*=τὸ δὲ περιπλέον τοῦ ναὶ καὶ ὄχι, δηλ. ὁ ὅρκος.

7 *ἐκ τοῦ πονηροῦ*=ἐκ τοῦ διαβόλου. Ἐν ᾧ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπετρέπετο μὲν ὁ ὅρκος, ὡς ἐπίκλησις τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν πράγματός τινος ὡς ἀληθοῦς ἢ τηρήσεως δοθείσης ὑποσχέσεως, ἀπηγορεύετο δὲ μόνον ὁ ψευδὴς ὅρκος (Λευΐτ. ιθ' 22) καὶ ἡ μὴ τήρησις τῆς ἐνόρκου ὑποσχέσεως, ὡς ἐνταῦθα (οὐκ ἐπιορκήσεις) καὶ ἐπεβάλλετο ἡ πιστὴ τήρησις αὐτῆς (ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ κλπ.) (Ἀριθ. λ', 3 καὶ Δευτ. ΚΓ' 21). Ὁ Χριστὸς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ψευδορκίας καὶ ἐπιορκίας ἀπαγορεύει ἐντελῶς πάντα ὅρκον (μὴ ὀμόσαι ὅλως). Ἐπιβάλλει δὲ ἀντὶ τοῦ ὅρκου τὴν ἁπλῆν βέβαίωσιν διὰ τοῦ *ναί*, ὅπερ πρέπει νὰ εἶναι πραγματικὸν ναὶ (ναί, ναὶ) καὶ διὰ τοῦ *ὄχι*, ὅπερ πρέπει νὰ εἶναι πραγματικὸν ὄχι (οὔ, οὔ) (Ἰακὼβ Ε' 12). Τὸ δὲ (περισσὸν τούτων, τοῦ ναὶ ἢ ὄχι, δηλ. ὁ ὅρκος εἶναι ἐκ τοῦ *πονηροῦ*=τοῦ διαβόλου. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν ἠθικὴν τελειότητα τῆς φιλαληθείας δὲν ἔφθασεν ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος, ὥστε νὰ ἀποφύγῃ τελείως τὸν ὅρκον διὰ τοῦτο μόνον ἐπ' ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ πρὸς ἐπίσημον διαβεβαίωσιν πράγματός τινος ὡς ἀληθοῦς (λ. χ. πρὸ τῶν δικαστηρίων) ἢ τηρήσεως ἀναληφθείσης ὑποσχέσεως πρὸς τὴν πολιτείαν (ὅρκος δημοσίου ὑπαλλήλου, στρατιώτου, πολίτου), ἐπιβάλλεται ὁ ὅρκος, ὡς τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν χωρίων Ματθ. Κϛ', 63. Ρωμ. Α' 9 Β'. Κοριν. Α. 23 καὶ ια' 31. Γαλατ. Α' 20 Φιλιπ. Α' 8 καὶ Ἑβρ. ϛ', 13—16.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

12. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν ἐκδίκησιν καὶ συνιστᾷ τὴν ἀνεξικακίαν.

Ματθ. ε΄, 38—42.

1 *Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ κλπ.* Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἐπέτρεπε τὴν ἐκδίκησιν. (Ἐξόδου κα΄, 24. Λευϊτ. κδ΄, 20. Δευτ. ιθ΄, 21).

2 *Ἐγὼ δὲ κλπ.* Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ νὰ μὴ ἀποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀλλὰ νὰ εἴμεθα ἀνεξίκακοι καὶ ζητῶμεν τὴν διόρθωσιν τοῦ βλάψαντος ἡμᾶς.

3 *τῷ πονηρῷ*=εἰς τὸν βλάπτοντα, τὸν ἀδικοῦντα ἡμᾶς.

4 *στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.* Οὗτος εἶναι ὁ μέγιστος βαθμὸς τῆς ἀνεξικακίας. Διὰ ταύτης ὁ ἀδικῶν μετανοεῖ καὶ διορθοῦται.

5 *καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι κλπ.* Ἡ ἔννοια· Καὶ ἂν τις θέλῃ νὰ σὲ ἐναγάγῃ εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα λάβῃ τὸν χιτῶνά σου, δὸς εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἱμάτιον διὰ νὰ ἀπαλλαγῇς.

6 *τὸν χιτῶνα*=τὸ ὑποκάμισον.

7 *τὸ ἱμάτιον*=ἐπανωφόριον.

8 ***ἀγγαρεύσει***=σὲ ἀναγκάσῃ νὰ ἐκτελέσῃς βαρεῖάν τινα ὑπηρεσίαν (ἀγγαρεύω ἐκ τοῦ ἄγγαρος=ταχυδρόμος, παρὰ Πέρσαις. Οἱ ἄγγαροι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσιν αὐθαιρέτως, νὰ ἐπιτάξωσι, καὶ ἁμάξας καὶ ζῷα τῶν κατοίκων χάριν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ κράτους. Ἐκ τούτου ἀγγαρεία ὠνομάσθη πᾶσα διὰ τῆς βίας ἐπιβαλλομένη ἐργασία).

9 *μίλιον*=ῥωμαϊκὸν μέτρον μήκους, ἴσον πρὸς 1500 μέτρα.

13. Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ τὴν ἀγάπην.

Ματθ. ε΄, 43—48.

1 *Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου.* Τοῦτο εἶναι ἐντολὴ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. ***Τὸν*** συμπολίτην, τὸν φίλον.

2 *μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.* Τοῦτο ἐδίδασκον οἱ ἑρμηνευταὶ τοῦ νόμου.

3 ***Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.*** Τοῦτο εἶναι τὸ κορύφωμα τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἡ ἀγάπη καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς. Τοιαύτην ἀγάπην ἔδειξεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Ἀπόστολοι (πότε ;)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4 *καλῶς ποιεῖται*=εὐεργετεῖτε.

5 *ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων*=τῶ συκοφαντούντων καὶ ἀδικούντων.

6 *ὅτι*=διότι. Ἡ ἔννοια· Ὡς ὁ Θεὸς οὐ μόνον τοὺς ἀγαθοὺς καὶ δικαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀδίκους ἀγαπᾷ καὶ πάντας εὐεργετεῖ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε νὰ ἀγαπᾶτε πάντας ἀνεξαιρέτως, ἵνα εἶσθε ἀληθῆ αὐτοῦ τέκνα.

7 *μισθὸν*=ἀμοιβήν.

8 *οἱ τελῶναι*=οἱ ἄδικοι, οἱ ἁμαρτωλοί. Τελῶναι κυρίως εἶναι οἱ εἰσπράττοντες τὰ τέλη, τοὺς φόρους. Ἐπειδὴ δ' οἱ τοιοῦτοι ἦσαν σκληροὶ καὶ ἄδικοι, διὰ τοῦτο ἐν τῇ Κ. Δ. τὸ ὄνομα *τελώνης* δηλοῖ τὸν πλεονέκτην, τὸν ἁμαρτωλόν, τὸν ἄδικον.

9 *περισσὸν*=περισσότερον τῶν ἁμαρτωλῶν.

14. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ γίνηται ἡ ἐλεημοσύνη.

Ματθ. ϛ', 1—5 (πρβλ. καὶ Λουκ. ια', 2—4).

1 *ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων*, ὡς ἐποίουν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Ὁ Ι. Χ. δὲν ἀπαγορεύει τὴν παρουσίᾳ ἄλλων ἀπονομὴν τῆς ἐλεημοσύνης, ἀλλὰ συνιστᾷ τὴν ἀποφυγήν της ἐπιδεικτικῶς.

2 *πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς*=ἵνα φανῆτε εἰς αὐτοὺς ὅτι εἶσθε ἐλεήμονες πρὸς ἐπίδειξιν.

3 *μὴ σαλπίσῃς*=μὴ διαδώσῃς, μὴ διατυμπανίσῃς, μὴ ἀναγγείλῃς διὰ σαλπίγγων (ὡς ἐποίουν οἱ Φαρισαῖοι).

4 *ὑποκριταὶ* εἶναι κυρίως οἱ ἐν τῷ θεάτρῳ ὑποδυόμενοι πρόσωπόν τι, ἔπειτα δὲ οἱ προσποιούμενοι ὅτι εἶναί τι.

5 *συναγωγαὶ* ἦσαν ἱεροὶ τόποι, εἰς τοὺ ὁποίους συνήρχοντο οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ πᾶν Σάββατον καὶ τὰς ἑορτὰς καὶ προσηύχοντο.

6 *ἐν ταῖς ῥύμαις*=ἐν ταῖς στενωποῖς.

7 *ἀπέχουσι τὸν μισθὸν*=ἔχουσι λάβει τὴν ἀμοιβὴν (ἀπέχω =ἀπείληφα=ἔχω λάβει ὀπίσω τὸ ὀφειλόμενον) τὸν ἔπαινον παρὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν θὰ ἔχωσιν ἐν τῷ οὐρανῷ.

8 *μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου κλπ.*=ἂς μὴ μάθωσι τοῦτο οἱ γνωστότατοί σου (μεταφορικῶς).

9 *ἀποδώσει σοι*=θὰ σοὶ δώσῃ τὴν ἀνήκουσαν ἀμοιβήν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

10 *ἐν τῷ φανερῷ*, ἤτοι ἐνώπιον πάντων, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ κόσμου, κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν.

15. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ προσευχώμεθα *Ματθ*. Ϛ', 5—15.

1 *φιλοῦσιν— ἑστῶτες προσεύχεσθαι*. Οἱ Φαρισαῖοι προσηύχοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁδῶν ἱστάμενοι διὰ νὰ δεικνύωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅτι εἶναι εὐσεβεῖς.

2 *εἰς τὸ ταμεῖόν σου*=εἰς τὸ ἰδιαίτερον δωμάτιόν σου, εἰς τὸν κοιτῶνά σου. Ὁμιλεῖ δ' ἐνταῦθα περὶ τῶν κατ' ἰδίαν προσευχῶν ὁ Ἰησοῦς, τὰς δὲ κοινὰς προσευχὰς ἐν ἐκκλησίαις συνιστᾷ ἀλλαχοῦ (Ματθ. ΙΗ'. 20).

3 *μὴ βαττολογήσητε*=μὴ φλυαρήσητε, μὴ ζητήσητε μωρὰ καὶ μάταια πράγματα (ὠνοματοπεποιημένη λέξις ἐκ τοῦ βὰτ βὰτ).

4 *οἱ ἐθνικοὶ*=οἱ εἰδωλολάτραι.

5 *δοκοῦσι*=νομίζουσιν.

6 *οὕτως*, ἤτοι ὡς ἕπεται. Ὁ Ι. Χ. δὲν ἀπαγορεύει τὰς μακρὰς προσευχάς, καθ' ὅσον καὶ ὁ ἴδιος διὰ μακρῶν προσηυχήθη ἐν Γεθσημανῇ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ συνιστῶσιν αὐτάς.

7 *προσεύχεσθε ὑμεῖς*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐθνικούς

8 *Πάτερ ἡμῶν κλπ*. Ἡ προσευχὴ αὕτη καλεῖται Κυριακή, διότι ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ περιέχει τὰ κυριώτατα αἰτήματα. Διαιρεῖται εἰς τρία. Εἰς τὸν Πρόλογον· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰς 7 αἰτήματα· Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.... ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἐπίλογον· Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Πατὴρ ἡμῶν λέγεται ὁ Θεός, διότι ἐδημιούργησεν ἡμᾶς καὶ ὡς πατὴρ προνοεῖ περὶ ἡμῶν.

9 *ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*, ἐνν. ὑπάρχων. Ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρών· παρίσταται δ' ἐνταῦθα ὡς κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς, διὰ νὰ δεχθῇ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ· καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ προσευχομένου νὰ φέρῃ τὴν σκέψιν του ὑπεράνω τῶν ἐπιγείων.

10 *ἁγιασθήτω*=ἂς δοξασθῇ.

11 *ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου*=ἂς ἔλθῃ ἡ βασιλεία σου ὄχι μόνον ἡ μέλλουσα, ἀλλὰ καὶ ἡ παροῦσα, ἤτοι ἂς παύσῃ ἡ βασιλεία τῆς ἁμαρτίας καὶ ἂς ἐπικρατήσῃ ἡ τῆς ἀρετῆς.

12 *γενηθήτω*=ἂς ἐκτελεσθῇ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

13 *ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.* Ἐν οὐρανῷ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκτελῆται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, ἐπὶ τῆς γῆς δὲ πρέπει νὰ ἐκτελῆται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

14 *τὸν ἐπιούσιον*=τὸν ἀναγκαῖον πρὸς συντήρησιν ἡμῶν.

15 *τὰ ὀφειλήματα*=τὰς ἁμαρτίας (μεταφορικῶς ἐκ τῶν ὀφειλόντων τι).

16 *ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*=ὡς καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν τοὺς ἁμαρτάνοντας εἰς ἡμᾶς (μεταφορ.).

17 *μὴ εἰσενέγκῃς κλπ.* Ἡ ἔννοια· Ὄχι μόνον τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν νὰ συγχωρήσῃς παρακαλοῦμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς νέους πειρασμοὺς νὰ περιπέσωμεν.

18 *ῥῦσαι*=σῶσον, ἀπάλλαξον ἡμᾶς ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου, ἐὰν διὰ λόγους, οὓς σὺ γνωρίζεις, θελήσῃς νὰ μᾶς δοκιμάσῃς.

19 *ἀπὸ τοῦ πονηροῦ*=ἀπὸ τοῦ διαβόλου, ὅστις παρακινεῖ εἰς ἁμαρτίαν.

20 *ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία κλπ.* Ἐπίλογος· Ἡ ἔννοια· Ζητοῦμεν παρὰ σοῦ ταῦτα, διότι σὺ εἶσαι βασιλεὺς καὶ δύνασαι νὰ ἐκτελῇς τὰ αἰτήματα ἡμῶν· εἰς σὲ ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ εἰς τοὺς αἰῶνας.

21 *τὰ παραπτώματα*=τὰς ἁμαρτίας.

16. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ νηστεύωμεν.

Ματθ. ς', 16—18.

1 *σκυθρωποὶ* = κατηφεῖς, περίλυποι. Οἱ Φαρισαῖοι ὅταν ἐνήστευον, ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον καὶ περιεβάλλοντο σάκκον καὶ ἔρριπτον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σποδόν, ἵνα δεικνύωσιν εἰς τοὺς ἄλλους ὅτι ἐνήστευον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς παραγγέλλει εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀγογγύστως καὶ μετὰ χαρᾶς νὰ νηστεύσωσιν.

17. Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ νὰ θησαυρίζωμεν οὐράνια ἀγαθά.

Ματθ. ς', 19—24.

1 *θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς*=ἐπίγεια ἀγαθά.

2 *σὴς*=σκόρος.

3 *βρῶσις*=σῆψις, φθορὰ ἐν γένει.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4 *κλέπται διορύσσουσι*=κλέπται διορύσσοντες τοὺς τοίχους κλέπτουσι (βραχυλογία).

5 *θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ*. Θησαυρίζομεν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ἐὰν τηρῶμεν τὰς θείας ἐντολάς, ὡς ἀλλαχοῦ ὁ Ἰησοῦς λέγει· «*Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς*» (Ματθ. ιθ', 17, 20). Αἱ ἀρεταὶ ἀποταμιευόμεναι ἐν τῷ οὐρανῷ ἐκτιμηθήσονται ἐν καιρῷ καὶ αὗται δὲν ἀφανίζονται, ὅπως οἱ ἐπίγειοι θησαυροί.

6 *ὅπου γάρ*. Τὸ *γὰρ* αἰτιολογεῖ τὸ ἀναγκαῖον τῆς θησαυρίσεως ἐπουρανίων θησαυρῶν.

7 *ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν*· ἐνν. προσηλωμένη. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπαγορεύει τὴν κτῆσιν τοῦ πλούτου, ἀλλὰ τὴν δουλείαν αὐτοῦ.

8 *Ὁ λύχνος τοῦ σώματος κτλ.* Ἡ ἔννοια· Ὁ νοῦς (καρδία) εἶναι ὁ λύχνος τῆς ψυχῆς, ὡς ὁ ὀφθαλμὸς εἶναι ὁ λύχνος τοῦ σώματος. Ἂν λοιπὸν ὁ νοῦς σου ὁδηγῇ σε εἰς τὸ κακόν, πόσῳ μᾶλλον αἱ ἄλογοι ἐπιθυμίαι (τὸ σκότος);

9 *ἁπλοῦς*=ὑγιής.

10 *τὸ σκότος πόσον;* ἐνν. βαθύ, παρὰ πολύ.

11 *Οὐδεὶς δύναται κτλ.* Ἡ ἔννοια· Ὁ προσηλούμενος εἰς τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ οὐδαμῶς φροντίζει περὶ τοῦ Θεοῦ.

12 *τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται*=θὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν ἕνα.

13 *Μαμωνᾶς* (λέξις Ἀραμαϊκὴ)=ὁ πλοῦτος (ὁ θεὸς τοῦ πλούτου).

18. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι ὁ Θεὸς περὶ πάντων τῶν κτισμάτων προνοεῖ, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ματθ. ς', 25—34.

1 *Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν*=διὰ τὴν ζωὴν ὑμῶν. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπαγορεύει πᾶσαν φροντίδα περὶ ἐπιγείων ἀγαθῶν, ἀλλὰ τὴν ἀποκλειστικὴν τοιαύτην τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν πλεονεξίαν.

2 *πλεῖον*=ἀνώτερον (πρᾶγμα)· ὁ φροντίσας (ἄρα διὰ τὴν ψυχὴν θὰ φροντίσῃ καὶ διὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν συντήρησιν αὐτοῦ.

3 *διαφέρετε*=ἀνώτεροι εἶσθε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4 ***ἐπὶ τὴν ἡλικίαν***=εἰς τὸ τὸ ἀνάστημα.

5 ***καταμάθετε***=παρατηρήσατε καλῶς.

6 ***τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ***=τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, τὰ ὁποῖα μόνα φύονται.

7 ***οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει***=δὲν ἐργάζονται αὐτά, οὐδὲ νήθουσι.

8 ***Σολομῶν***. Ὁ Σολομῶν μνημονεύεται διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειάν του.

9 ***περιεβάλετο***=ἐνεδύθη.

10 ***ὀλιγόπιστοι*** λέγονται ὅσοι ὀλίγην ἔχουσι πίστιν. Ἡ ἔννοια· Ἀφ' οὗ τὰ χόρτα, τὰ ὁποῖα σήμερον ὑπάρχουσιν, αὔριον δὲ καίονται καὶ καταστρέφονται, οὕτω λαμπρῶς ἐνδύει ὁ Θεός, δὲν θὰ ἐνδύσῃ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς οἱ ὁποῖοι δὲν εἶσθε προωρισμένοι μόνον διὰ τὸν ἐνταῦθα βίον;

11 ***τὰ ἔθνη***=οἱ ἐθνικοί, οἱ εἰδωλολάτραι.

12 ***τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ***=τὰ πνευματικὰ ἀγαθά.

13 ***ταῦτα πάντα***, ἤτοι ἡ τροφὴ καὶ τὸ ἔνδυμα.

14 ***ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς***=ἡ αὔριον ἡμέρα θὰ ἔχῃ τὰς φροντίδας της.

15 ***ἡ κακία αὐτῆς***=ἡ ταλαιπωρία, ἡ ἐνόχλησις αὐτῆς, ἕνεκα τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατος ἡ φροντὶς περὶ τὰ πνευματικὰ ἀγαθά.

19. Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν κατάκρισιν.

Ματθ. κεφ. ζ'.

1 ***Μὴ κρίνετε***=μὴ κατακρίνετε, μὴ καταδικάζετε.

2 ***ἵνα μὴ κριθῆτε***, ἐνν. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

3 ***ἐν ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε κτλ.***=Ἡ ἔννοια· Καὶ διὰ τοῦ μέτρου, μὲ τὸ ὁποῖον μετρεῖτε τοὺς ἄλλους, θὰ μετρηθῆτε καὶ σεῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

4 ***ἐρεῖς***=θὰ εἴπῃς, δύνασαι νὰ εἴπῃς.

5 ***κάρφος***=ξυλάριον· μεταφορ. μικρὸν ἁμάρτημα.

6 ***δοκὸς***=μέγα ξύλον στηρίζον τὴν στέγην, μεταφορ. μέγα ἁμάρτημα.

7 ***διαβλέψεις***=θὰ ἴδῃς καλῶς. Ἡ ἔννοια· Διόρθωσον σεαυτὸν πρῶτον καὶ ἔπειτα θὰ δυνηθῇς νὰ διορθώσῃς καὶ τὸν ἀδελφόν σου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8 *ἅγια καὶ μαργαρῖται* (μεταφορ.) εἶναι αἱ θεῖαι ἀλήθειαι τοῦ Εὐαγγελίου.

9 *κύνες καὶ χοῖροι*=(μεταφορ.) εἶναι οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἀδιόρθωτοι ἄνθρωποι.

10 *ῥήξωσιν*=σχίσωσι, σπαράξωσι.

20. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι αἱ δεήσεις τῶν εὐσεβῶν εἰσακούονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ματθ. ζ΄, 7—12

1 *Αἰτεῖτε—ζητεῖτε—κρούετε*, δηλ. παρακαλεῖτε μετ' ἐπιμονῆς καὶ θερμότητος.

2 *ἀνοιγήσεται*=ἐνν. ἡ θύρα, μεταφορ. θὰ εἰσακουσθῇ ἡ δέησις ὑμῶν.

3 *ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν κλπ.* Ἡ ὁμαλὴ σύνταξις θὰ εἶχεν οὕτω· ἢ τίς ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν αἰτήσῃ αὐτὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; Ἡ ἔννοια· Τίς ἐξ ὑμῶν, ἄν ζητήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν λίθον; (ἐνν. οὐδείς). Καὶ ἄν ζητήσῃ ἰχθύν, θὰ δώσῃ ὄφιν; (ἐνν. οὐδείς).

4 *πονηροὶ*=κακοί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι ἀγαθός.

5 *Πάντα οὖν ὅσα*=Ἐνταῦθα ἀνακεφαλαιοῦνται, ὅσα εἶπεν ὁ Ι. Χ. περὶ τῶν καθηκόντων ἡμῶν πρὸς τὸν πλησίον συμπεριλαμβανόμενα εἰς τὸ ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

6 *οὗτός ἐστιν ὁ νόμος κλπ.*=οὕτω διδάσκουσιν ὁ νόμος ὁ Μωσαϊκὸς καὶ οἱ προφῆται.

21. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ ἐκλέγωμεν τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

Ματθ. ζ΄, 13—14

1 Δύο ὁδοὶ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ μία εἶναι πλήρης θλίψεων καὶ βασάνων (τεθλιμμένη καὶ ἡ πύλη αὐτῆς στενή), ἡ ἄλλη ἀπηλλαγμένη στερήσεων (εὐρύχωρος καὶ ἡ πύλη αὐτῆς πλατεῖα). Ἡ εὐρύχωρος ἄγει εἰς τὴν ἀπώλειαν, ἡ τεθλιμμένη εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν, διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς προτρέπει ἡμᾶς ταύτην νὰ ἀκολουθήσωμεν ἀρνούμενοι τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ (πρβλ. καὶ τὸν καλὸν μῦθον τοῦ Προδίκου περὶ Ἡρακλέους).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

22. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει νὰ προσέχωμεν ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν. Καὶ ὅτι οὐχὶ οἱ λόγοι, ἀλλὰ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἔργα σῴζουσιν.

Ματθ. ζ', 15—23.

1 *ψευδοπροφητῶν*=ψευδοδιδασκάλων, οἵτινες προσποιοῦνται ὅτι ἐστάλησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

2 *ἐν ἐνδύμασι προβάτων*=ἄθῳοι ὡς πρόβατα.

3 *τῶν καρπῶν*=τῶν ἔργων (μεταφορ.).

4 *τρίβολοι*=εἶδος ἀκάνθης. Ἡ ἔννοια· «Ὅπως αἱ ἄκανθαι ἀδύνατον εἶναι νὰ παραγάγωσι σταφυλὰς καὶ οἱ τρίβολοι σῦκα» οὕτω καὶ οἱ κακοὶ ἀδύνατον νὰ πράξωσιν ἔργα ἀγαθά.

5 *Οὕτω κλπ.* Ὅπως εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν συλλέγουσι κλπ. οὕτω εἶναι ἀληθὲς ὅτι πᾶν δένδρον κλπ.

6 *σαπρὸν*=σεσηπός, ἄκαρπον.

7 *ἄρα γε κλπ.* Ἡ ἔννοια· Ἀφ' οὗ λοιπὸν πᾶν δένδρον ἀπὸ τῶν καρπῶν του καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν ἔργων του γινώσκεται, καὶ σεῖς τοὺς ψευδοδιδασκάλους θὰ γνωρίσητε ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

«Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς». «Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν». (Ἰακώβ. β', 26).

8 *ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ*, ἤτοι τῆς κρίσεως.

9 *τῷ σῷ ὀνόματι*=ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομά σου.

10 *δυνάμεις πολλὰς*=θαύματα πολλά.

11 *ὁμολογήσω*=θὰ εἴπω ἀποκεκαλυμμένως, δημοσίᾳ.

12 *ἀνομία* εἶναι ὅ,τι γίνεται παρὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ.

23. Διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ περὶ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς πίστεως.

Ματθ. ζ', 24—29.

1 *Πᾶς οὖν ὅστις*=εἶναι σχῆμα ἀνακόλουθον ἀντὶ: πάντα ὅστις.

2 *προσέπεσον - προσέκοψαν*=ἐπέπεσον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3 *ὁμοιωθήσεται*=θὰ ὁμοιωθῇ. Ἡ ἔννοια· Ἐπειδὴ λοιπὸν μόνον ὅσοι πράττουσιν ἀγαθὰ ἔργα θὰ σωθῶσι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, οἱ δὲ νεκρὰν πίστιν ἔχοντες (ἄνευ ἔργων) θὰ τιμωρηθῶσι, διὰ τοῦτο πᾶς ἀκούων τοὺς λόγους μου καὶ ποιῶν αὐτοὺς θὰ ὁμοιωθῇ πρὸς ἄνδρα φρόνιμον, καὶ πᾶς ἀκούων τοὺς λόγους μου καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς θὰ ὁμοιωθῇ πρὸς ἄνδρα μωρόν.

4 *ἐξεπλήσσοντο*=ἐθαύμαζον.

5 *ἦν γὰρ διδάσκων κλπ.*=ἐδίδασκε μὲ ἐξουσίαν θείαν καὶ συνεπλήρου τὸν νόμον ὡς θεῖος νομοθέτης.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑΙ ΤΙΝΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ

24. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως

Ματθ. ιγ', 1—23 (πρβλ. Λουκ. η').

1 Παραβολὴ εἶναι πλαστὴ διήγησις, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἄλλα λέγομεν καὶ ἄλλα νοοῦμεν. Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ διὰ τῆς αἰσθητοποιήσεως διασάφησις διδασκαλίας τινος. Ἡ ὑπόθεσις λαμβάνεται ἐκ πραγμάτων γνωστῶν καί πιθανῶν (κατὰ τοῦτο διαφέρει ἡ παραβολὴ τοῦ μύθου, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀπιθάνων γίνεται λόγος). Διὰ τῶν παραβολῶν καθιστᾷ ὁ Ἰησοῦς αἰσθητὰ καὶ προσιτὰ εἰς τοὺς πολλοὺς τὰ ὕψιστα ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ διδάγματα.

2 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ὁ Ἰησοῦς δεικνύει, ὁποῖοι πρέπει νὰ εἴμεθα διὰ νὰ καρποφορῇ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ἡ θεία διδασκαλία.

3 ***ὁ σπείρων***=ὁ σπορεύς, ὁ γεωργός.

4 ***τοῦ σπείρειν***=ἵνα σπείρῃ.

5 ***ἃ μὲν***=τινὰ μὲν (τῶν σπερμάτων).

6 ***εὐθέως ἐξανέτειλε***=ταχέως ἐφύτρωσαν.

7 ***ἐκαυματίσθη***=ἐκάησαν.

8 ***ἐπὶ τὰς ἀκάνθας***=εἰς μέρη, ὅπου ἐφύτρωνον ἄκανθαι.

9 ***ἀνέβησαν***=ἐφύτρωσαν.

10 ***ὃ μὲν***=ἄλλο μὲν (σπέρμα).

11 ***ἑκατόν*** ἐνν. κόκκους.

12 ***Τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν***=Αἱ δογματικαὶ καὶ ἠθικαί ἀλήθειαι τοῦ Χ]σμοῦ.

13 ***Ὅστις γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῷ κλπ.***=εἰς τὸν ἔχοντα πίστιν δίδεται αὐτῷ γνῶσις καὶ σοφία πρὸς κατανόησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

14 ***συνιοῦσι***=ἐννοοῦσι. Ἀκοὴ κλ. ἤτοι· «Πάντοτε ἀκούετε τὴν διδασκαλίαν μου καὶ δὲν ἐννοεῖτε, καὶ πάντοτε βλέπετε τὰ ἔργα μου διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ὀφθαλμῶν καὶ δὲν βλέπετε αὐτὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ διὰ τῶν ἐσωτερικῶν. Διότι ὁ νοῦς ὑμῶν ἠμβλύνθη καὶ τὰ ὦτα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκλείσατε, ἵνα μὴ ἐννοήσητε καὶ συναισθανθῆτε καὶ ἐπιστρέψητε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπωλείας εἰς ἐμὲ τὸν Θεὸν ὑμῶν καὶ θεραπεύσω ὑμᾶς».

15 *ὑμεῖς*, δηλ. οἱ μαθηταί μου (ἐμφαντικόν).

16 *τὸν λόγον τῆς βασιλείας*, δηλ. τὸν λόγον, τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Κατὰ ταῦτα *σπορεὺς* ἐν τῇ παραβολῇ εἶναι ὁ Ἰησοῦς (καὶ οἱ διάδοχοί του), *σπέρμα* δὲ ἡ διδασκαλία, τὰ δὲ *διάφορα εἴδη τῆς γῆς*, αἱ καρδίαι τῶν διαφόρων ἀνθρώπων. Ὁδὸν λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰκονικῶς τὰς καρδίας τῶν σκληρῶν καὶ ἀπίστων (ὡς τῶν Φαρισαίων), πετρώδη δὲ μέρη τὰς καρδίας τῶν ἐπιπολαίων (ὡς τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι πρῶτον μὲν ἐδέχθησαν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔψαλλον τὸ «εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος», ἔπειτα δὲ ἐφώναζον «Σταυρωθήτω»), ἀκάνθας δὲ τὰς καρδίας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι στρέψει τὴν προσοχήν των εἰς τὰ ἐγκόσμια (ὡς ἡ Μάρθα ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου), ἀγαθὴν δὲ γῆν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀγαθῶν, οἱ ὁποῖοι ἀκούουσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ πράττουσι συμφώνως πρὸς αὐτήν.

17 *ὁ πονηρὸς*=αἱ ἐπιθυμίαι

18 *σκανδαλίζεται*=κλονεῖται τὴν πίστιν, ἀπιστεῖ.

19 *τοῦ αἰῶνος τούτου*=τοῦ κόσμου τούτου.

25. Ἡ παραβολὴ τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ Τελώνου.

Λουκ. ιη΄, 9—14.

1 Διὰ τῆς λαμπρᾶς ταύτης παραβολῆς ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ τὴν ταπεινοφροσύνην.

2 *πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς*=ἔχοντας πεποίθησιν ὅτι εἶναι δίκαιοι.

3 *ἐξουθενοῦντας*=περιφρονοῦντας (κυρίως: ποιοῦντας τοὺς ἄλλους οὐδέν).

4 *ἀνέβησαν*.—Ἐπειδὴ ὁ ναὸς ἔκειτο ἐφ' ὑψηλοῦ μέρους.

5 *ἱερόν*· τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος λέγει. Ἵσταντο δὲ οἱ προσευχόμενοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ. Εἰς τὸν ναὸν μόνον ἡ ἱερατικὴ τάξις εἰσήρχετο.

6 Τίνες ἐλέγοντο Φαρισαῖοι καὶ τελῶναι εἴπομεν ἀλλαχοῦ. (ἴδε ἑρμ. Ματθ. ε΄, στίχ. 47).

7 *σταθεὶς*=ἐστάθη ἀγερώχως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8 *πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο*=προσηύχετο καθ' ἑαυτόν.

9 *δὶς τοῦ σαββάτου*=δύο φορὰς τὴν ἑβδομάδα (σάββατον ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἑβδομάς). Δευτέραν καὶ Πέμπτην ἐνήστευον· Πέμπτην μὲν διότι κατ' αὐτὴν ἀνέβη ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος, ἵνα λάβῃ τὰς πλάκας, Δευτέραν δέ, διότι κατέβη ἐκ τοῦ ὄρους κατ' αὐτήν.

10 *ἀποδεκατῶ*=δίδω τὸ δέκατον.

11 *ὅσα κτῶμαι*=ὅσα κερδίζω.

12 *ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος*· εἰς ἔνδειξιν πένθους.

13 *ἱλάσθητί μοι*=ἐλέησόν με.

14 *κατέβη*, δηλ. ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

15 *δεδικαιωμένος*=Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅστις συνεχώρησε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ.

26. Ἡ παραβολὴ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος

Ματθ. κ', 1—16.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν πάντες οἱ πιστεύσαντες καὶ ἔργα ἀγαθὰ ποιήσαντες θὰ εἶναι ἴσοι.

2 *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*=ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, ὁ Θεός· *ἐργάται* εἶναι οἱ ἄνθρωποι, *ἀμπελὼν* ἡ ἐκκλησία.

3 *ἐκ δηναρίου*=ἀντὶ ἑνὸς δηναρίου, ἤτοι ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

4 *περὶ τὴν τρίτην ὥραν*, δηλ. τὴν ἐννάτην πρωϊνήν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἠρίθμουν τὰς ὥρας ἀπὸ τῆς ἕκτης πρωινῆς (ὡς σήμερον οἱ Μωαμεθανοί).

5 *περὶ τὴν ἕκτην*, δηλ. τὴν δωδεκάτην καθ' ἡμᾶς.

6 *τὴν ἐνάτην*, δηλ. τὴν τρίτην μ. μ.

7 *ἑνδεκάτην*, δηλ. τὴν πέμπτην μ. μ.

8 *Ὀψίας δὲ γενομένης*=ἀφ' οὗ ἐγένετο ἑσπέρα, 6 μ. μ.

9 *τῷ ἐπιτρόπῳ*=τῷ ἐπιστάτῃ, οἰκονόμῳ, ταμίᾳ.

10 *μίαν ὥραν ἐποίησαν*=μίαν ὥραν εἰργάσθησαν· δηλ, ἀπὸ τῆς 5ης μέχρι τῆς 6ης μ. μ.

11 *Ἑταῖρε*=φίλε.

12 *τὸ σόν*, ἐνν. δηνάριον.

13 *ἐν τοῖς ἐμοῖς*, δηλ. πράγμασι, κτήμασιν.

14 *ἢ ὁ ὀφθαλμός σου κλπ.* Ἡ ἔννοια· Ἢ εἶναι φθονερὸς ὁ ὀφθαλμός σου, ἢ φθονεῖς διότι ἐγὼ εἶμαι ἀγαθός;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

15 *ἔσονται*· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

16 *οἱ ἔσχατοι*=ὅσοι ἔσχατοι ἐκλήθησαν.

17 *οἱ πρῶτοι*=ὅσοι πρῶτοι ἐκλήθησαν.

18 *πολλοὶ γὰρ κλπ.*=διότι πολλοὶ γίνονται χριστιανοί, ἀλλ' ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐκλεκτοί.

27. Ἡ παραβολὴ τοῦ σινάπεως.

Ματθ. ιγ', 31—32.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης προλέγει ὁ Ἰησοῦς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς ἐκκλησίας.

2 *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*=ἡ ἐκκλησία (ἡ ὁποία περιλαμβάνει τοὺς καλουμένους εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν).

3 *σινάπεως*. Τὸ σίναπυ ἐκ μικροῦ κόκκου φυόμενον φθάνει εἰς ὕψος 10 ποδῶν.

4 *ὃ—σίναπυ*. Ἡ ἔννοια· Καθὼς τὸ σίναπυ εἶναι μὲν μικρότατος κόκκος, σπειρόμενον δὲ γίνεται δένδρον, οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία μικρὰ τὴν ἀρχὴν οὖσα μέλλει νὰ αὐξηθῇ καὶ περιλάβῃ πάντας τοὺς πιστοὺς εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς.

28. Ἡ παραβολὴ τοῦ κεκρυμμένου θησαυροῦ καὶ τοῦ πολυτίμου μαργαρίτου.

Ματθ. ιγ', 44—46

1 *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*. Εἶναι ὁμοία κλπ.

2 *πέπρακε*=ἐπώλησεν.

Παραβάλλει δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν πρὸς πολύτιμον μαργαρίτην, διὰ νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας.

29. Ἡ παραβολὴ τῆς σαγήνης.

Ματθ. ιγ', 47—51.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς, τί θὰ πάθωσιν ὅσοι τῶν ὀπαδῶν του εἶναι κακοί.

2 *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*=ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία.

3 *σαγήνῃ*=πρὸς δίκτυον

4 *γένους κλπ.*, δηλ. ἀπὸ ὅλα τὰ εἴδη τῶν ἰχθύων.

5 *σαπρά*=τὰ ἄχρηστα.

6 *ἐξελεύσονται*=θὰ ἐξέλθωσιν.

7 *ἀφοριοῦσι*=θὰ χωρίσωσιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8 *εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός*, ἤτοι εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν.

9 *βρυγμὸς*=τὸ τρίξιμον. Ἡ ἔννοια· Ὡς τὸ δίκτυον ριπτόμενον εἰς τὴν θάλασσαν, συλλαμβάνει καλοὺς καὶ κακοὺς ἰχθῦς, οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία περιλαμβάνει εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς ἀνθρώπους χρηστοὺς καὶ πονηρούς. Ὡς δὲ οἱ ἁλιεῖς, ἀφ' οὗ ἀνασύρωσι τὸ δίκτυον, χωρίζουσι τοὺς καλοὺς ἰχθῦς καὶ βάλλουσιν εἰς ἀγγεῖα, τοὺς δὲ ἀχρήστους ἀπορρίπτουσιν, οὕτως ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει οἱ ἄγγελοι θὰ χωρίσωσιν ἀπὸ τῶν δικαίων τοὺς πονηροὺς καὶ θὰ τιμωρήσωσιν αὐτούς.

30. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος βασιλέως καὶ τοῦ ἀνελεήμονος δούλου

Ματθ. ιη', 23—35.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδάσκει ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ Θεὸς τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν συγχωρεῖ, ἂν καὶ ἡμεῖς συγχωρῶμεν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων.

2 *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*=ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, ὁ Θεός.

3 *συνᾶραι λόγον*=νὰ λογαριασθῇ.

4 *μυρίων ταλάντων*=δέκα χιλιάδων ταλάντων (τὸ τάλαντον λογιστικὸν νόμισμα ἀττικὸν ἴσον πρὸς 6000 δρχ. ἀργυρᾶς περίπου).

5 *ἐκέλευε κλπ*. Κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἠδύνατο ὁ δανειστὴς νὰ πωλήσῃ τὸν ὀφειλέτην καὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰ κτήματα αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὰ ὀφειλόμενα (Λευϊτ. κε', 39 καὶ ἀλλ.).

6 *μακροθύμησον*=ἔχε ὑπομονήν.

7 *ἑκατὸν δηνάρια* (τὸ ρωμαϊκὸν δηνάριον νόμισμα=δραχμῆς περίπου) ἤτοι ἑκατὸν δρχ. περίπου.

8 *διεσάφησαν*=ἀνήγγειλαν.

9 *Οὕτω*· ὡς ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος εἰς τὸν πονηρὸν δοῦλον.

10 *ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν*, δηλ. ὁλοψύχως, εἰλικρινῶς,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

31. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος Σαμαρείτου.

Λουκ. ι΄, 25—37

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἄνθρωπον ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ εὐεργετῶμεν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.

2 ***νομικὸς***=νομοδιδάσκαλος, ἑρμηνευτὴς τοῦ νόμου.

3 ***ἐκπειράζων***=θέλων νὰ δοκιμάσῃ ἂν θὰ διδάξῃ τι παρὰ τὸν νόμον.

4 ***ἐν τῷ νόμῳ***, δηλ. τῷ Μωσαϊκῷ.

5 ***ζήσῃ***=θὰ κληρονομήσῃς τὴν αἰώνιον ζωήν.

6 ***δικαιοῦν ἑαυτὸν***=νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτόν.

7 ***Ὑπολαβὼν***=ἀφ' οὗ ἔλαβε τὸν λόγον.

8 ***κατέβαινεν***· ἐπειδὴ ἡ Ἱερουσαλὴμ κεῖται ὑψηλότερον τῆς Ἱεριχοῦς.

9 ***Ἱεριχώ***· πόλις τῆς Ἰουδαίας παλαιοτάτη. Κεῖται ΒΑ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰησοῦ ἤκμαζε.

10 ***λησταῖς περιέπεσεν***. Ἡ μεταξὺ Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἱεριχοῦς ὁδὸς ἦτο τραχεῖα καὶ ἔρημος καὶ ἐνεφώλευον ἐν αὐτῇ λῃσταί.

11 ***κατὰ συγκυρίαν***=κατὰ τύχην.

12 ***ἱερεύς***. Ὁ ἱερεὺς ὡς διδάσκαλος τῶν ἀνθρώπων πρῶτος ἔπρεπε νὰ δείξῃ τὸ παράδειγμα τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης.

13 ***ἀντιπαρῆλθεν***=διῆλθεν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ὁδοῦ, χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχήν, χωρὶς νὰ τὸν πλησιάσῃ.

14 ***Λευΐτης***. Λευῖται ἐκαλοῦντο οἱ καταγόμενοι ἐκτῆς φυλῆς τοῦ Λευΐ. Ἦσαν δὲ διάκονοι τῶν ἱερέων ἐν τῷ ναῷ.

15 ***κατὰ τὸν τόπον***=εἰς τὸ μέρος (ὅπου ἦτο τραυματίας).

16 ***Σαμαρείτης***· κάτοικος τῆς Σαμαρείας. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐθεώρουν τοὺς Σαμαρείτας βεβήλους, διότι εἶχον ἀναμιχθῇ μετ' ἐθνικῶν, καὶ ἀπεστρέφοντο αὐτούς.

17 ***ἔλαιον καὶ οἶνον***· πρὸς θεραπείαν.

18 ***πανδοχεῖον***=κατάλυμα ἐκ τῶν εὑρισκομένων ἐν ταῖς ὁδοῖς. ***Πανδοχεὺς***=ξενοδόχος.

19 ***δηνάριον*** (λέξις ρωμαϊκὴ) εἶναι νόμισμα ἴσον πρὸς μίαν ἀργυρᾶν δρχ. περίπου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

20 *Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ* (ἑβραϊσμὸς)=ὁ ἐλεήσας αὐτόν.

21 *ποίει ὁμοίως*· ἤτοι ἐλέει πάντα, ὅστις ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι πλησίον.

32. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου.

Λουκ. ιβ', 16—21

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς τί πάσχουσιν ἐκεῖνοι ἐκ τῶν πλουσίων, οἵτινες δὲν διαθέτουσι τὸν πλοῦτόν των κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

2 *ἡ χώρα*=οἱ ἀγροί.

3 *καθελῶ*=θὰ κρημνίσω, θὰ χαλάσω.

4 *εἰς ἔτη πολλὰ*=δι' ἔτη πολλά.

5 *Ἄφρον*=ἀνόητε.

6 *τίνι ἔσται*; =εἰς ποῖον θὰ μείνωσιν;

7 *οὕτως κλπ*, ἐνν. ὡς ἔπαθεν ὁ ἄφρων πλούσιος, πάσχει ἐκεῖνος ὅστις θησαυρίζει χάριν ἑαυτοῦ καὶ δὲν πλουτεῖ ὡς θέλει ὁ Θεός, δὲν πράττει δηλ. ἔργα ἀγαθά.

33. Ἡ παραβολὴ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου.

Λουκ. ις' 19—34.

1 Καὶ διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς ὅτι τιμωροῦνται, ὅσοι δὲν διαθέτουσι τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὡς παραγγέλλει ὁ Θεός.

2 *ἐνεδιδύσκετο*=ἐνεδύετο.

3 *πορφύραν*=πορφυροῦν ἔνδυμα (ἐπενδύτην).

4 *βύσσον*=ἔνδυμα ἐκ βύσσου. (Ἦτο δὲ ὁ βύσσος βάμβαξ ἢ λίνον αἰγυπτιακόν).

5 *ἐβέβλητο*=ἦτο ἐρριμμένος.

6 *εἰς τὴν πυλῶνα*=εἰς τὸ προαύλιον.

7 *ἡλκωμένος*=πλήρης ἑλκῶν.

8 *εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ*· δηλ. εἰς τὸν παράδεισον, ὅπου εἶναι ὁ Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἄλλοι πατριάρχαι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ.

9 *ἐπάρας*=ὑψώσας.

10 *καταψύξῃ*=δροσίσῃ.

11 *ὀδυνῶμαι*=βασανίζομαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

12 *παρακαλεῖται*=παρηγορεῖται.

13 *Ἐρωτῶ*=παρακαλῶ.

14 *διαμαρτύρηται*=ὡς μάρτυς ἀναγγείλῃ.

15 *Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς Προφήτας*, οἵτινες διδάσκουσι τί πρέπει νὰ πράττωσιν, ἵνα κληρονομήσωσι τὴν αἰώνιον ζωήν, δηλ. νὰ ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον.

34. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ.

Λουκ. ιε΄, 12—32.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ Θεὸς χαίρει διὰ τὴν μετάνοιαν τῶν ἁμαρτωλῶν.

2 *δύο υἱούς*. Νοοῦνται ἐνταῦθα οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ οἱ μετανοοῦντες, διὰ τοὺς ὁποίους ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι (Λουκ. ιε', 1—2).

3 *τὸ ἐπιβάλλον*=τὸ ἀνῆκον.

4 *τῆς οὐσίας*=τῆς περιουσίας.

5 *τὸν βίον*=τὴν περιουσίαν.

6 *ὑστερεῖσθαι*=νὰ στερῆται.

7 *ἐκολλήθη*=προσεκολλήθη ὡς ὑπηρέτης.

8 *κεράτια*=ξυλοκέρατα.

9 *Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν*=συνελθών.

10 *περισσεύουσιν ἄρτων*=ἔχουσιν περίσσειαν ἄρτων, τροφῆς.

11 *δακτύλιον*. Ὁ δακτύλιος ἦτο σημεῖον ἐλευθέρου καὶ εὐγενοῦς ἀνδρός. Οἱ δοῦλοι ἐβάδιζον ἀνυπόδητοι. Ὁ μὲν δακτύλιος ἐδήλου ἀλληγορικῶς τὸν ἀρραβῶνα τῆς συνδιαλλαγῆς, τὰ δὲ ὑποδήματα τὸ βαδίζειν τὴν ὁδὸν τῆς ἁγιότητος, δικαιοσύνης κλπ.

12 *θύσατε*=σφάξατε.

13 *νεκρὸς*=ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας.

14 *ἀνέζησεν*=ἐσώθη (διὰ τῆς μετανοίας).

15 *τῶν παίδων*=τῶν δούλων.

16 *ἐπυνθάνετο*=ἠρώτα νὰ μάθῃ.

27 *παρῆλθον*=παρέβην.

18 *ὁ υἱός σου οὗτος*=ἀπαξιοῖ νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν ἀδελφόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

35. Ἡ παραβολὴ τοῦ Βασιλικοῦ συμποσίου.

Ματθ. κβ´, 1—14.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι θὰ τιμωρηθῶσι διὰ τὴν ἀπιστίαν των, ἄλλοι δὲ θὰ κληρονομήσωσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

2 ***ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν***=ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, ὁ Θεός.

3 ***κεκλημένοι***· μεταφορ. οἱ Ἰουδαῖοι, ***δοῦλοι*** δὲ οἱ προφῆται καὶ ἀπόστολοι.

4 ***σιτιστὰ***=τὰ θρεφτάρια.

5 ***ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς καὶ τὴν πολιν αὐτῶν ἐνέπρησε.*** Ὁ Σωτὴρ προλέγει τὴν καταστροφὴν τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τοῦ Τίτου καὶ Οὐεσπιανοῦ καὶ τὸν ἐμπρησμὸν τῶν Ἱεροσολύμων (70 μ. Χ.).

6 ***ὅσους ἂν*** εὕρητε· τοὺς ἐθνικοὺς λέγει.

7 ***τοὺς ἀνακειμένους***=τοὺς παρακαθημένους εἰς τὴν τράπεζαν.

8 ***ἔνδυμα γάμου.*** Οἱ κεκλημένοι ἔπρεπε νὰ φέρωσι λαμπρὸν ἔνδυμα γαμήλιον. Μεταφορ. λέγει τὰ ἀγαθὰ ἔργα.

9 ***ἐφιμώθη***=ἀπεστομώθη, ἔμεινεν ἀναπολόγητος.

36. Παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων.

Ματθ. κε´, 1—13.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδάσκει ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν ἔργα ἀγαθά, ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

2 ***Τότε***=κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν.

3 ***ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν***=Οἱ καλούμενοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

4 ***τὰς λαμπάδας***=ξυλίνας ῥάβδους φερούσας ἄνωθεν δοχεῖον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔκαιε θρυαλλὶς μετ' ἐλαίου.

5 ***νυμφίος***· μεταφορ. εἶναι ὁ Σωτήρ.

6 ***ἔλαιον***· μεταφορ. ἔργα ἀγαθά.

7 ***χρονίζοντος***=ἐπειδὴ ἐβράδυνεν.

8 ***Κραυγὴ γέγονεν***=ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου.

9 ***ἐκόσμησαν***=ἡτοίμασαν.

10 ***οὐκ οἶδα***=δὲν γνωρίζω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

11 ***Γρηγορεῖτε***=ἔστε ἕτοιμοι. Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ πάθημα τῶν μωρῶν παρθένων γρηγορεῖτε.

12 ***ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου***=ὁ Σωτήρ.

Ὅ,τι ἔπαθον αἱ μωραὶ παρθένοι,αἵτινες δὲν εἶχον προμηθευθῆ ἔλαιον διὰ τὰς λαμπάδας των, δι' ὧν ἔμελλον νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν ἐρχόμενον νυμφίον, εὗρον δηλ. κεκλεισμένην τὴν θύραν, οὕτω θὰ πάθωσι καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν φροντίζουσι νὰ προμηθευθῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔλαιον, ἤτοι νὰ ἐκτελῶσιν ἔργα φιλανθρωπίας, ἔργα ἀγαθά.

Ἀλληγορικὴ ἔννοια τῆς παραβολῆς. ***Παρθένοι*** εἶναι οἱ χριστιανοί. ***Λαμπάδες*** ἡ πίστις. ***Νυμφίος*** ὁ Σωτήρ. ***Νύμφη*** ἡ ἐπουράνιος ἐκκλησία. ***Φρόνιμοι παρθένοι*** εἶναι οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί, ὡς ἔχοντες καὶ πίστιν καὶ ἀγαθὰ ἔργα. ***Μωραί*** οἱ ψευδεῖς χριστιανοί, ὡς ἔχοντες μόνον πίστιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀγαθὰ ἔργα. ***Ἔλαιον*** τὰ ἀγαθὰ ἔργα τὰ ζωογονοῦντα τὴν πίστιν.

37. Παραβολὴ τῶν ταλάντων

Ματθ. κε', 14—30.

1 Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης δεικνύει ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὀφείλομεν νὰ καλλιεργῶμεν τὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός.

2 ***Ὥσπερ κτλ.*** Δηλ. ὡς ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, θὰ πράξῃ καὶ ὁ Θεὸς κατὰ τὴν δευτέρα παρουσίαν.

3 ***δούλους*** μεταφορ. τοὺς ἀνθρώπους λέγει.

4 ***τάλαντα*** μεταφορ· τὰ πνευματικὰ χαρίσματα.

5 ***ἐποίησεν***=ἐκέρδησεν.

6 ***ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ***=ἔχωσεν εἰς τὴν γῆν,

7 ***Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν*** μεταφορ. τὸ τέλος τοῦ κόσμου τούτου λέγει.

8 ***συναίρει λόγον***=λογαριάζεται.

9 ***ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω*** δηλ. ἐπιστάτην, οἰκονόμον.

10 ***εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου,*** δηλ. εἰς τὴν αἰώνιον χαράν, εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν.

11 ***σκληρὸς***=αὐστηρός, πλεονέκτης.

12 ***καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας***=καὶ συναθροίζων εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν ἁλωνίων ξένων ἀγρῶν εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐλίχνισες. Ὁ δοῦλος χαρακτηρίζει τὸν Κύριον ὡς ἄδικον καὶ ἰδιοτελῆ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

13 *ἤδεις*=ἐγνώριζες.

14 *ἐκομισάμην ἄν*=θὰ ἐλάμβανον.

15 *ἄρατε*=λάβετε, ἀφαιρέσατε.

16 *τῷ ἔχοντι*· ἐνν. ἐξ ἱκανότητος καὶ ἐπιμελείας.

17 *ἐκβάλετε*=ἀπὸ τοῦ ἀνακτόρου, τὸ ὁποῖον ὑποτίθεται πλῆρες φώτων, (μεταφορ.) ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

18 *τὸ ἐξώτερον*=τὸ βαθύτερον, τὸ μᾶλλον μακρὰν τοῦ φωτός, τὸ ἔξω τοῦ ἀνακτόρου· μεταφορ. εἰς τὴν κόλασιν.

Ἀλληγορικὴ ἔννοια τῆς παραβολῆς. Κύριος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. *Δοῦλοι τοῦ Κυρίου* οἱ χριστιανοί. *Τάλαντα* τὰ διάφορα πνευματικὰ χαρίσματα.

Ὄρυξις τοῦ ταλάντου ἐν τῇ γῇ ἡ χρῆσις τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων εἰς γήινα πράγματα.

Χρόνος πολὺς ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Σωτῆρος, ἥτις θὰ ἔλθῃ μετὰ πολὺν χρόνον.

Πιστότης τῶν ἀγαθῶν δούλων ἐπὶ πολλά· ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀπόλαυσις τῶν ἀνεκφράστων ἀγαθῶν τοῦ μέλλοντος κόσμου.

Κατάθεσις τοῦ ἀργυρίου τοῖς τραπεζίταις· ἡ προσκόλλησις εἰς ἀνθρώπους, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπαύξησις τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων. Ἐκβολὴ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον κλπ. ἡ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ῥίψις εἰς τὸν Ἅδην, ὅπου ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός.

38. Ἀποστολὴ τῶν δώδεκα μαθητῶν εἰς τὸ κήρυγμα.

Ματθ. κεφ. ι', 1—42

1 Ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχον διδασκάλους (Ματθ. θ', 36, 38), ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρὸς διδασκαλίαν αὐτῶν.

2 *ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων κλπ.*=νὰ ἐξουσιάζωσι τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, τ. ἔ. τὰ δαιμόνια, ὥστε νὰ ἐκβάλωσιν αὐτά.

3 *μαλακίαν*=ἀδυναμίαν, ἀσθένειαν.

4 *ἀποστόλων*. Ἀπόστολος εἶναι ὁ ἀποστελλόμενος εἴς τι ἔργον, ὁ ἄγγελος (Ἰωάν. ιγ', 16 καὶ ἀλλ.)

5 *Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος*. Πρῶτον τάσσει ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν Πέτρον ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Ἀποστόλων διὰ τὴν διαφέρουσαν θέσιν, ἣν εἶχε μεταξὺ αὐτῶν. Πρῶτος αὐτὸς ὡμολόγησε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος (Ματθ. ς', 16 κξξ.). Πέτρον ὠνόμασε τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς (Ἰωάν. α', 43).

6 ***Ἀνδρέας***. Ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου· ἐκλήθη πρῶτος (Ἰωάν. α', 41) καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται πρωτόκλητος.

7 ***Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος***· οὗτοι ἐκλήθησαν ὁμοῦ (Ἰωάν. α', 41 κέξ.). Ὁ Βαρθολομαῖος (ὄν. ἑβραϊκὸν=υἱὸς τοῦ Θολομαὶ) ἐκαλεῖτο πρότερον ***Ναθαναήλ***.

8 ***Θωμᾶς*** (ὄν. ἑβραϊκὸν=δίδυμος) (πρβλ. Ἰω.ια', 16 «Θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος» καὶ ἀλλ.).

9 ***Ματθαῖος ὁ τελώνης***· δηλ. ὁ εὐαγγελιστὴς (ἰδὲ εἰσαγωγήν).

10 ***Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου***· ἐνν. υἱός. Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου ἢ Κλωπᾶ (Ἰωάν. ιθ', 25) καὶ τῆς Μαρίας (Ματθ. κζ', 56). Καλεῖται καὶ μικρὸς πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Ζεβεδαίου.

11 ***Λεββαῖος*** (ὄν. ἑβραϊκὸν=ἀνδρεῖος) ὁ ἐπικληθεὶς ***Θαδδαῖος*** (ὄν. ἑβραϊκὸν=ἀγαπητός)· καλεῖται οὗτος ἀλλαχοῦ καὶ ***Ἰούδας Ἰακώβου*** (Λουκ. ς', 16 καὶ ἀλλ.).

12 ***Σίμων ὁ Κανανίτης***. Κανανίτης (ὄν. ἑβρ.=ζηλωτὴς) καλεῖται οὗτος ὡς ζηλωτὴς τοῦ νόμου καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων.

13 ***Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης***. Ἰσκαριώτης (ὄν. ἑβρ. Ἴς=ἀνήρ, Καριὼθ ὄνομα πόλεως) καλεῖται ὡς καταγόμενος ἐκ Καριώθ, πόλεως κειμένης ἐν τῇ φυλῇ Ἰούδα. Εἶναι ὁ παραδοὺς τὸν Ἰησοῦν.

14 ***Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν***=εἰς ὁδὸν ἄγουσαν εἰς τὰ ἔθνη.

15 ***Εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε***. Ὁ Ἰησοῦς προτρέπει τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ νὰ κηρύξωσι πρὸς μόνους τοὺς Ἰουδαίους. Οἱ Σαμαρεῖται ὡς ἀναμεμειγμένοι μετὰ ἐθνικῶν (ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σαλαμανάσαρ, ὅστις πολλοὺς τῶν Ἀσσυρίων κατῴκησεν ἐν Σαμαρείᾳ) ἐθεωροῦντο ὡς βέβηλοι.

16 ***τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα***=τὰ ὁποῖα ἀφῆκαν τὸν Θεὸν καὶ ἐπλανήθησαν.

17 ***δαιμόνια ἐκβάλλετε***=θεραπεύετε τοὺς ὑπὸ δαιμονίων κατεχομένους.

18 ***δωρεὰν ἐλάβετε***· ἐνν. τὸ χάρισμα τοῦ θεραπεύειν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19 ***εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν***· ἐπειδὴ εἰς τὰς ζώνας ἐφύλαττον τὰ χρήματα.

20 ***πήραν εἰς ὁδὸν***=ὁδοιπορικὸν σάκκον, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶχον τὰ χρειώδη.

21 ***μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον***· ἐνν. πλὴν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἔχετε.

22 ***ἄξιος γὰρ κλπ.*** Ἡ ἔννοια· λέγω νὰ μὴ λάβητε μεθ' ὑμῶν ταῦτα, διότι ὁ ἐργαζόμενος ὑπέρ τινος εἶναι ἄξιος τῆς τροφῆς του. Καὶ ὑμεῖς ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων θὰ λάβητε παρ' αὐτῶν τὴν τροφήν σας καὶ τἆλλα (Πρβλ. Α΄. Τιμ. ς΄. 8).

23 ***ἄξιός ἐστιν***=σεμνός, θεοσεβής.

24 ***ἀξία*** ἐνν. τοῦ Εὐαγγελίου, ἤτοι πιστή.

25 ***ἡ εἰρήνη ὑμῶν*** ἐνν. τὴν ὁποίαν θὰ εὐχηθῆτε

26 ***ἀμὴν λέγω ὑμῖν κτλ.*** Ἡ ἔννοια· Ἀληθῶς σᾶς λέγω ὅτι ἀνεκτοτέρα, ἐπιεικεστέρα θὰ εἶναι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν διὰ τὴν χώραν τῶν Σοδόμων καὶ τῶν Γομόρρων, διότι ἐκεῖ δὲν ἐκηρύχθη τὸ Εὐαγγέλιον, οὔτε ἔγιναν θαύματα, ἢ διὰ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἥτις δὲν θὰ σᾶς δεχθῇ.

27 ***ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων***· ἤτοι πραεῖς ἐν μέσῳ πονηρῶν καὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων.

28 ***φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις*** ὁ ὄφις προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν κινδύνων. Καὶ ὁ Σωτὴρ διέφυγε πολλάκις φρονίμως τοὺς διώκοντας αὐτὸν Ἰουδαίους.

29 ***ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί***· αἱ περιστεραὶ εἶναι ζῷα ἄκακα, ἀθῷα.

30 ***μαστιγώσουσιν***· ὡς ἐμαστιγώθη ὁ Ἰησοῦς (Ματθ. κζ΄. 26, 32) καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Β΄. Κόρινθ. ια΄, 24), καὶ ἄλλοι.

31 ***εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσι***=ἵνα ἀποδεικνύηται ὅτι καὶ αὐτοὶ ἤκουσαν τοῦ κηρύγματος.

32 ***παραδώσει δὲ κτλ.*** δηλ. οἱ μὴ πιστεύοντες γονεῖς, ἀδελφοὶ κτλ. θὰ παραδώσωσι τοὺς πιστεύοντας.

33 ***ἔσεσθε μισούμενοι***=θὰ μισῆσθε.

34 ***διὰ τὸ ὄνομά του***=δι' ἐμέ, διὰ τὸ περὶ ἐμοῦ κήρυγμά σας.

35 ***ὁ δὲ ὑπομείνας κτλ.*** Ἡ ἔννοια. Ὅστις θὰ ὑπομείνῃ τοὺς διωγμοὺς μέχρι τέλους θὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωήν.

36 ***οὐ μὴ τελέσητε κτλ.*** Ἡ ἔννοια· δὲν θὰ προφθάσητε νὰ διέλθητε πάσας τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἐγὼ θὰ ἔλθω εἰς βοήθειαν ὑμῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

37 ***οὐκ ἔστι κτλ***=ὁ μαθητὴς ἐφ' ὅσον εἶναι μαθητὴς καὶ ὁ δοῦλος ἐφ' ὅσον εἶναι δοῦλος δὲν εἶναι ἀνώτερος. Ἡ ἔννοια· Ἀφ' οὗ ὁ διδάσκαλός σας καταδιώκεται καὶ ὑμεῖς μὴ ἀναμένετε καλλιτέραν τύχην.

38 ***Βεελζεβούλ***· ὄν. Φοινικικὸν=ἄρχων τοῦ οἴκου(τῶν δαιμονίων)=ὁ Σατανᾶς.

39 ***οὐδὲν γὰρ κτλ.*** Ἡ ἔννοια· οὐδὲν μένει κρυπτόν. Καὶ ἡ δύναμις λοιπὸν τοῦ εὐαγγελίου θὰ φανερωθῇ καὶ θὰ θριαμβεύσῃ·

40 ***εἰς τὸ οὖς ἀκούετε***=ἐν τῇ οἰκίᾳ=ἰδιαιτέρως.

41 ***ἐπὶ τῶν δωμάτων***· δώματα=λιακωτὰ χρησιμεύοντα ὡς τόπος διαμονῆς. ἐν τῷ φωτὶ=δημοσίᾳ.

42 ***τὸν δυνάμενον***· τ. ἔ. τὸν Θεόν.

43 ***ἀσσαρίου***=ἀντὶ ἑνὸς ἀσσαρίου (ἀσσάριον εἶναι ρωμ. νόμισμα=πρὸς 10 λεπτά). Ἡ ἔννοια· Ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς περὶ τῶν στρουθίων φροντίζει, πολὺ περισσότερον θὰ φροντίσῃ περὶ ὑμῶν.

44 ***οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν***=δὲν θὰ ἀποθάνῃ καὶ θὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς.

45 ***ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ*** (ἑβραϊσμὸς)=ὁμολογήσει ἐμὲ (ὡς Σωτῆρα).

46 ***ὁμολογήσω ἐν αὐτῷ***=θὰ ὁμολογήσω αὐτὸν (γνήσιον μαθητήν μου).

47 ***ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου***· δηλ. κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν.

48 ***Μὴ νομίσητε κτλ.*** Ἡ ἔννοια· Ἡ διδασκαλία μου θὰ γίνῃ ἀφορμὴ διχοστασιῶν καὶ διωγμῶν (μεταξὺ συγγενῶν πιστῶν καὶ ἀπίστων).

49 ***οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ***=δὲν δεικνύει αὐταπάρνησιν. Λέγεται δὲ τοῦτο μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν σταυρουμένων, οἵτινες ἐλάμβανον τὸν σταυρόν των καὶ ἔφερον εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς.

50 ***ὁ εὑρὼν***=ὁ σώσας, ὅστις ἤθελε σώσει.

51 ***τὴν ψυχὴν***=τὴν πρόσκαιρον ζωήν.

52 ***αὐτὴν***=τὴν αἰώνιον ζωήν.

53 ***εἰς ὄνομα προφήτου***=διότι ὀνομάζεται προφήτης.

54 ***ψυχροῦ***· ἐνν. ὕδατος· Ἡ ἔννοια· Πᾶς ὅστις περιποιεῖται τοὺς μαθητὰς παρέχων ἔστω καὶ ἐλαχίστην βοήθειαν (ὡς ἓν ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος) θὰ τύχῃ ἀμοιβῆς ἐν τῷ οὐρανῷ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

39 Ὁμολογία τοῦ Πέτρου περὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ματθ. ιϛ', 13—20.

1 *Καισαρείας τῆς Φιλίππου.* Ἡ πόλις αὕτη κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λιβάνου. Πρότερον ἐκαλεῖτο Πανεάς. Ὁ τετράρχης (τῆς Αὐρανίτιδος, Γαυλωνίτιδος καὶ Βαταναίας) Φίλιππος ἐπεκτείνας καὶ ἐξωραΐσας αὐτὴν ἐκάλεσε Καισάρειαν πρὸς τιμὴν τοῦ Τιβερίου Καίσαρος. Καλεῖται δὲ αὕτη *Καισάρεια ἡ Φιλίππου* πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς *Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης*, ἥτις κεῖται παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

2 *υἱός τοῦ ἀνθρώπου.* Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὁ Ἰησοῦς χαρακτηρίζει ἑαυτὸν ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπον, τὸν Μεσσίαν.

3 *Ὑμεῖς·* τ. ἔ. οἱ μαθηταί μου.

4 *ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος κτλ.* Ὁ Πέτρος, ὅστις διακρίνεται διὰ τὴν θερμήν του πίστιν, πρῶτος ὀνομάζει τὸν Ἰησοῦν «Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος».

5 *βὰρ Ἰωνᾶ*=υἱὲ τοῦ Ἰωνᾶ (βὰρ=υἱός· ἡ λέξις εἶναι ἀραμαϊκή).

6 *σὰρξ καὶ αἷμα·* τ. ἔ. ἄνθρωπος.

Ἡ ἔννοια· Μακάριος εἶσαι, Σίμων υἱὲ τοῦ Ἰωνᾶ, διότι τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ὡμολόγησας, δὲν σοὶ ἐφανέρωσεν ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ οὐράνιος πατήρ μου.

7 *σὺ εἶ Πέτρος*=σὺ εἶσαι σταθερὸς ἐν τῇ πίστει.

8 *καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ κτλ.*=καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς σταθερᾶς πίστεως θὰ οἰκοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν μου.

9 *πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς*=θάνατος δὲν θὰ καταβάλῃ αὐτήν, θὰ ὑπάρχῃ αἰωνίως.

10 *δήσῃς*=μὴ συγχωρήσῃς.

11 *λύσῃς*=συγχωρήσῃς.

12 *διεστείλατο*=αὐστηρῶς παρήγγειλε.

40. Μεταμόρφωσις τοῦ Ἰησοῦ

Ματθ. ιζ', 1—9.

1 *μεθ' ἡμέρας ἓξ·* ἐνν. ἀπὸ τῆς ὁμολογίας τοῦ Πέτρου.

2 *Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην.* Οὗτοι ἦσαν οἱ ἀγαπητότατοι καὶ πιστότατοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Αὐτοὺς εἶχε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πλησίον του ὁ Ἰησοῦς καὶ κατὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου καὶ κατὰ τὴν προσευχὴν ἐν Γεθσημανῇ.

3 *εἰς ὄρος ὑψηλόν*. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Γαλιλαίας Θαβὼρ ἐγένετο, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Ἰησοῦ.

4 *Ἠλίας*· ὁ Προφήτης.

5 *Οὗτός ἐστιν κλπ*. Ὡς ἐν τῷ βαπτίσματι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα διὰ φωνῆς ἐξ οὐρανοῦ ἀναγωρίζεται ὁ Ἰησοῦς ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἀγαπητός.

41. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τοὺς παῖδας

Ματθ. ιθ', 13—16

1 *ἐπετίμησαν αὐτοῖς*=ἐπέπληξαν αὐτούς· δηλ. τοὺς προσφέροντας τὰ παιδία. Τοῦτο δὲ διότι ἐνόμισαν ὅτι ἐνοχλοῦσι τὸν Ἰησοῦν.

2 *τῶν γὰρ τοιούτων*· δηλ. τῶν παιδίων καὶ ἐκείνων, οἵτινες εἶναι ὡς τὰ παιδία ταπεινοὶ καὶ ἀθῷοι (Ματθ. ιη', 3 κἑξ.)

42. Ὁ Ἰησοῦς ἐλέγχει τοὺς γραμματεῖς καὶ τοῦ Φαρισαίους

Ματθ. κγ', 1—39

Ἐν τῇ περικοπῇ ταύτῃ ὁ Ἰησοῦς ἐλέγχει δριμύτατα τοὺς Φαρισαίους διὰ τὴν ἐξωτερικὴν εὐσέβειαν αὐτῶν, οἵτινες ἐν ᾧ ἐφαίνοντο ἔξωθεν ἐνάρετοι ἔγεμον ἔσωθεν πάσης κακίας.

1 *Τότε*=ὅταν ἀπεστόμωσε τοὺς Φαρισ. μὴ δυναμένους νὰ ἐξηγήσωσι τὴν ψαλμ. ῥῆσιν (ρθ', 1) «Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου κλπ».

2 *Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν*· δηλ. τοῦ Μωϋσέως διάδοχοι καὶ νομοθέται καὶ διδάσκαλοι τοῦ Ἰσραὴλ ἐγένοντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι.

3 *γραμματεῖς* εἶναι οἱ ἑρμηνευταὶ τοῦ νόμου, οἱ νομικοί.

4 *Φαρισαῖοι*· τάξις ἀνθρώπων ὑποκριτῶν, οἱ ὁποῖοι τὰ πάντα ἔπραττον πρὸς τὸ θεαθῆναι.

5 *κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν*=ὅπως πράττουσιν αὐτοί. Διότι ἄλλα ἐδίδασκον καὶ ἄλλα ἔπραττον.

6 *δεσμεύουσι κλπ*. Μεγάλας ἐντολὰς (φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα) ἐπιβάλλουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐκτελῶσι, κατὰ τὰς ὁποίας ὅμως αὐτοὶ δὲν πράττουσιν.

7 *φυλακτήρια* ἦσαν τεμάχια χάρτου ἢ ὑφάσματος, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔγραφον ῥητὰ ἐκ τοῦ νόμου εἰλημμένα πρὸς δήλωσιν ὅτι ὁ Μ. Νόμος ἔπρεπε νὰ εἶναι εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κατὰ τὴ προσευχὴν ἔφερον ταῦτα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος καὶ τοῦ μετώπου.

8 *τὰ κράσπεδα*=τοὺς κροσσούς, οὓς ἔφερον οἱ Ἑβραῖοι πρὸς ἀνάμνησιν καὶ ἐκπλήρωσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

9 *τὴν πρωτοκλισίαν*=τὰς πρώτας θέσεις.

10 *Ραββὶ* (λέξις ἑβραϊκὴ)=διδάσκαλε.

11 *ὑμεῖς δέ·* οἱ μαθηταί μου.

12 *Καθηγηταὶ*=ἀπολύτως μὲν καθηγητὴς εἶναι εἷς καὶ μόνος ὁ Θεός, σχετικῶς δὲ ὁ ἀνθρώπινος διδάσκαλος. Ἐνταῦθα ἔχει σχετικὴν ἔννοιαν.

13 *Ὁ μείζων ὑμῶν*=ὁ μεγαλύτερος κατὰ τὴν γνῶσιν δέον νὰ εἶναι διάκονος τῶν μικροτέρων καὶ ὄχι δεσπότης.

14 *καὶ προφάσει κτλ.*=καὶ τοῦτο μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι κάμνετε μακρὰς προσευχάς.

15 *διὰ τοῦτο* =διότι μεταχειρίζεσθε τὴν προσευχὴν ὡς μέσον ἁρπαγῆς.

16 *λήψεσθε περισσότερον κρῖμα*=περισσότερον θὰ κατακριθῆτε, θὰ τιμωρηθῆτε, παρὰ ἐὰν κατ' ἄλλον τρόπον ἡρπάζετε τὰς περιουσίας τῶν χηρῶν.

17 *προσήλυτοι* ἐλέγοντο οἱ ἐθνικοί, οἱ ὁποῖοι ἠσπάζοντο τὴν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν.

18 *υἱὸν γεέννης*=κληρονόμον τῆς γεέννης, δηλ. τῆς κολάσεως.

19. *διπλότερον*=ἐπίθετον. Ἡ ἔννοια· Ὁ φαῦλος μαθητὴς γίνεται φαυλότερος τοῦ φαύλου διδασκάλου.

20 *ἀποδεκατοῦτε*=δίδετε τὸ δέκατον.

21 *τὴν κρίσιν*=τὴν δικαιοσύνην.

22 *τὸν ἔλεον*=τὴν ἐλεημοσύνην.

23 *οἱ διυλίζοντες κτλ.* Εἰκονικῶς λέγει ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἐφύλαττον μὲν τὰς μικρὰς ἐντολάς, παρέβαινον δὲ τὰς μεγάλας.

24 *τῆς παροψίδος*=τοῦ πινακίου.

25 *κεκονιαμένοις*=διὰ κονιαμάτων κεχρισμένοις, λαμπροῖς.

26 *οὐκ ἂν ἤμεν κοινωνοὶ*=δὲν θὰ ἐκοινωνοῦμεν τοῦ φόνου, ἤτοι δὲν θὰ ἐφονεύομεν μετ' αὐτῶν.

27 *πληρώσατε*=συμπληρώσατε.

28 *ὅπως ἔλθῃ κλπ.*=ὅπως τιμωρηθῆτε διὰ πᾶν αἷμα δίκαιον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

29 ***Ἄβελ*** εἶναι ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κάιν.

30 ***Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου.*** Ὁ Ζαχαρίας οὗτος εἶναι ὁ φονευθεὶς ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάς. «ἐν αὐλῇ οἴκου Κυρίου» (Β΄ Παραλ. κδ΄, 2(κἑξ. Ἰωσ. Ἰουδ. ἀρχ. 9, 8, 31).

31 ***ἥξει ταῦτα πάντα·*** ἤτοι πάντα ὅσα λέγω θὰ ἐπέλθωσιν ἐναντίον τῆς γενεᾶς ταύτης.

32 ***Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλημ.*** Ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ λέγει ταῦτα.

33 ***ἐπισυναγαγεῖν***=νὰ συναγάγω.

34 ***ἔρημος***=τῆς θείας προστασίας.

35 ***ἀπ' ἄρτι***=ἀπὸ τοῦ νῦν.

36 ***ἰδοὺ ἀφίεται κλπ.*** Ἡ ἔννοια· Ἀπόδειξις ὅτι ὁ Θεὸς αἴρει τὴν προστασίαν του ἀφ' ὑμῶν, εἶναι ὅτι ἐγὼ ἐγκαταλείπω ὑμᾶς καὶ δὲν θὰ μὲ ἴδητε πλέον ἀπὸ τοῦ θανάτου μου μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας μου, ὅτε θὰ μὲ ἀναγνωρίσητε ὡς Μεσίαν (ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος;) Ὁ Σωτὴρ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐνεφανίσθη μόνον εἰς τοὺς ὀπαδούς του.

43. Περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως

Ματθ. κε΄, 31—46.

Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ταύτῃ ὁ Ἰησοῦς δεικνύει ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη ἡ γενομένη πρὸς τοὺς ἐν ἀνάγκῃ ἀδελφοὺς ἡμῶν εἶναι ἐλεημοσύνη πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα.

Ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Ἡ πρώτη ἔλευσις τοῦ Σωτῆρος, ἡ τῆς σταυρώσεως ἦτο ταπεινή, ἡ δευτέρα, ἡ τῆς καθολικῆς κρίσεως, θὰ εἶναι ἔνδοξος.

1 ***ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου·*** δηλ. ὁ Σωτήρ.

2 ***ἀφοριεῖ***=θὰ χωρίσῃ.

3 ***πρόβατα*** λέγει τοὺς δικαίους (διότι εἶναι ἥμεροι).

4 ***ἐρίφους*** λέγει τοὺς ἀδίκους (διότι εἶναι ἄγριοι καὶ ἀτίθασοι).

5 ***ὁ βασιλεὺς·*** ἤτοι ὁ Σωτήρ.

6 ***ἀπὸ καταβολῆς κόσμου***=ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου, πρὸ αἰώνων.

7 ***συνηγάγετέ με***=ἐφιλοξενήσατε.

8 ***τὸ ἡτοιμασμένον κλπ.*** τὸ αἰώνιον πῦρ τὸ ἀρχικῶς διὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν διάβολον ἡτοιμασμένον, εἶτα δὲ διὰ τοὺς ὁμοίους αὐτῷ ἀνθρώπους.

9 ***διηκονήσαμεν***=ἐβοηθήσαμεν.

10 ***τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων.*** Τοὺς πτωχοὺς λέγει, τοὺς δυστυχεῖς, οἱ ὁποῖοι πάσχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

11 ***ἀπελεύσονται***=θὰ ἀπέλθωσιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

44. Ὁ Ἰησοῦς προλέγει τὰ πάθη αὐτοῦ.

Ματθ. κ', 17—19

1 Καὶ πρὸ τούτου εἶχεν ὁ Ἰησοῦς δηλώσει εἰς τοὺς μαθητάς του ὅτι ἔμελλε νὰ παραδοθῇ καὶ ἀποθάνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ἀναστῇ τὴν τρίτην ἡμέραν (Ματθ. ιϛ', 21. ιζ', 22).

2 ***τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι***· δηλ. εἰς τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων.

3 ***τοῖς ἔθνεσιν***. Ἐννοεῖ τοὺς Ρωμαίους.

45. Θριαμβευτικὴ εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα·

Ματθ. κα', 1—11.

1 Ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ ὄχλου πολλοῦ παρακολουθοῦντος ἤρχοντο ἐξ Ἱεριχοῦς (Ματθ. κ', 29).

2 ***Ἡ Βηθφαγὴ*** ἦτο κώμη μικρὰ κειμένη εἰς τὰς ἀνατολικὰς κλιτῦς τοὺς ὄρους τῶν ἐλαιῶν.

3 ***εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν***· τὴν Βηθανίαν.

4 ***διὰ τοῦ προφήτου***· Ζαχαρίου (θ', 9).

5 ***ἔστρωσαν—τὰ ἱμάτια***. Κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν βασιλέων ἐστρώννυον οἱ Ἰουδαῖοι τὰ ἱμάτια αὐτῶν (Β.. Σαμ. θ',13). Ὑπεδέχθησαν λοιπὸν τὸν Ἰησοῦν ὡς βασιλέα.

6 ***ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων***. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔκοπτον κλάδους ***φοινίκων*** (βαΐα λέξις αὐγυπτιακή), οἵτινες εἶναι σύμβουλα τῆς νίκης. Ἰωάν. ιβ', 12—16.

7 ***οἱ προάγοντες αὐτὸν***=οἱ πρὸ αὐτοῦ πορευόμενοι.

8 ***Ὡσανὰ*** (λέξις ἑβρ.)=σῶσον δή.

9 ***ἐσείσθη***=συνεταράχθη.

46. Προσευχὴ καὶ ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῇ

Ματθ κϛ', 36—46

1 ***Τότε***. δηλ. μετὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2 *χωρίον*=χωράφιον, κῆπον (Ἰω. ιη', 1).

3 ***Γεθσημανῆ*** (ὄν. ἑβρ.=ἐλαιοτριβεῖον· φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ τοιοῦτον) ἔκειτο ἐπὶ τῆς δυτικῆς κλιτύος τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν. Σήμερον ὑπάρχει ἐκεῖ ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου.

4 ***Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου*** (Ἰάκωβον δηλ. καὶ Ἰωάννην). Τούτους τοὺς μαθητὰς εἶχε πλησίον του κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς.

5 ***ἀδημονεῖν***=νὰ ἐκφράζῃ τὴν λύπην του. Λυπεῖται δὲ ὡς ἄνθρωπος ὁ Ἰησοῦς διὰ τὸν ἐπικείμενον θάνατον.

6 ***Περίλυπός ἐστιν κλπ.*** Ἡ ἔννοια· Ἡ ψυχή μου κατέχεται ὑπὸ λύπης, ἥτις καὶ θάνατον δύναται νὰ ἐπιφέρῃ.

7 ***μείνατε ὧδε κτλ.*** Ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ θλίψει του ἔχει ἀνάγκην τῶν μαθητῶν του πρὸς παρηγορίαν.

8 ***προελθὼν μικρὸν***=προχωρήσας ὀλίγον, ὡσεὶ λίθου βολήν. (Λουκ. κβ', 41).

9 ***ποτήριον***=ἡ λύπη, ἡ θλῖψις, ὁ ἐπικείμενος θάνατος.

10 ***οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω*** ἐνν. γενέσθω· ἤτοι ἂς μὴ γίνῃ ὡς ἐγὼ θέλω. Διὰ τούτων τῶν λόγων ὑποτάσσει τὸ ἀνθρώπινον θέλημα εἰς τὸ θεῖον.

11 ***βεβαρημένοι*** ἐνν. ὑπὸ τοῦ ὕπνου.

12 ***Καθεύδετε κτλ.*** Ἡ ἔννοια· Εἰς τὸ ἑξῆς (τὸ λοιπὸν) κοιμᾶσθε, ἀναπαύεσθε· οὐδεμίαν ἔχω ὑμῶν ἀνάγκην. Ἡ ἀγωνία μου παρῆλθε καὶ μετ' οὐ πολὺ παραδίδομαι.

47. Σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῇ.

Ματθ. κϛ', 47—56.

1 ***ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν.*** Ὁ Ἰούδας πρὸ τῆς παρασκευῆς τοῦ μυστικοῦ δείπνου εἶχε συμφωνήσει μετὰ τῶν ἀρχιερέων περὶ παραδόσεως τοῦ Ἰησοῦ (Ματθ. κϛ', 14—16). Ὕστερον δὲ ἀπὸ τοῦ δείπνου ἀναχωρήσας παρέλαβε τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἦλθε νὰ παραδώσῃ αὐτόν.

2 ***καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολύς.*** Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Ἰούδας καὶ τὴν σπεῖραν, ἴσως μέρος αὐτῆς (ἦτο δὲ ἡ σπεῖρα τάγμα στρατιωτῶν, τὸ $^1/_{10}$ τοῦ λεγεῶ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νος, ήτοι 500—600 στρατιωται) καὶ ὑπηρέτας τοῦ συνεδρίου (Ἰω. ιη', 3).

3 *μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων*. Εἶχον καὶ φανοὺς καὶ λαμπάδας (Ἰω. ιη', 3).

4 *σημεῖον*=σύνθημα.

5 *καὶ εὐθέως προσελθὼν κτλ*. Κατὰ τὸν Ἰωάννην, ὅστις συμπληροῖ τὸν Ματθαῖον, ἠρώτησεν ὁ Ἰησοῦς πρῶτον δὶς τοὺς ἐρχομένους, τίνα ζητοῦσι καὶ ἐκεῖνοι πολὺ ἐφοβήθησαν. Ἔπειτα δὲ πλησιάσας ὁ Ἰούδας ἐφίλησεν αὐτόν.

6 *Ἑταῖρε*=φίλε «Βλέπε εὐσπλαγχνίαν ἀνεκδιήγητον· κα μέχρι τῆς παραδόσεώς του φίλον ὀνομάζει τὸν προδότην» (Ζιγαβηνός).

7 *ἐφ ᾧ πάρει*=ἐκτέλεσον ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἦλθες, τὸν σκοπόν σου.

8 *εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ*· ὁ Πέτρος (Ἰω. ιη', 10).

9 *Τὸν δοῦλον*· ὀνόματι Μάλχον (Ἰω. ιη', 10).

10 *τὸ ὠτίον*· τὸ δεξιὸν (Ἰω. αὐτόθι).

11 *οἱ λαβόντες μάχαιραν*· ἐνν. ἵνα μεταχειρισθῶσιν αὐτὴν εἰς κακόν. Θαυμαστὴ εἶναι ἡ ἀνεξικακία καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Ἰησοῦ.

12 *ἢ δοκεῖς*=ἢ νομίζεις.

13 *ἄρτι*=τώρα, εὐθύς.

14 *παραστήσει μοι*=νὰ μοὶ στείλῃ εἰς βοήθειαν.

15 *λεγεῶνας*. Ὁ λεγεὼν εἶναι σῶμα στρατιωτικὸν (ρωμαϊκὸν) 5000—6000 στρατιώτας περιλαμβάνον.

16 *οὕτω δεῖ γενέσθαι*=οὕτω πρέπει νὰ γίνῃ, δηλ. νὰ παραδοθῶ καὶ ὑποστῶ τὸν θάνατον χάριν τῶν ἀνθρώπων.

48· Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα.

Ματθ. κς', 57—68.

1 *ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν*. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην πρὸ τῆς ἀνακρίσεως ταύτης ἐγένετο καὶ ἄλλη τις ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἄννα, πενθεροῦ τοῦ Καϊάφα (ιη', 12—14, 19—24).

2 *τὸ συνέδριον*. Τὸ συνέδριον συνῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Καϊάφα.

3 *ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν*, διότι δὲν εἶχον κατηγορίαν ἀληθῆ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4 *δύο ψευδομάρτυρες*. Κατηγορία ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς μαρτυρίας δύο μαρτύρων τοὐλάχιστον ('Αριθμ. λε', 30 καὶ ἄλλ.)

5 *δύναμαι καταλῦσαι κτλ*. Τοῦτο εἶνε ψεῦδος. Ὁ Ἰησοῦς εἶχεν εἴπει οὐχὶ «δύναμαι καταλῦσαι», ἀλλὰ «λύσατε ('Ιω.β', 19) τὸν ναὸν τοῦτον (=θανατώσατέ με) καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἐγείρω αὐτὸν (=θὰ ἀναστῶ)».

6 *ὁ ἀρχιερεύς*· ὁ Καϊάφας, ὅστις ἦτο πρόεδρος τοῦ συνεδρίου.

7 *ἐσιώπα*. Περιττὸν ἐθεώρει ὁ 'Ιησοῦς νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τοιαῦτα ψεύδη.

8 *'Εξορκίζω σε κτλ*. 'Επιβάλλει ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν 'Ιησοῦν νὰ ὁμολογήσῃ μεθ' ὅρκου ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο δέ, ἵνα στηρίξῃ τὴν κατηγορίαν ἐπὶ ῥητῆς ὁμολογίας τοῦ 'Ιησοῦ λέγοντος ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

9 *Σὺ εἶπας* (ἑβραϊκὸς τρόπος καταφάσεως)=ἐγώ εἰμι Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

10 *'Απ' ἄρτι*=ἀπὸ τοῦ νῦν, μετὰ τὸν θάνατόν μου.

11 *ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως*=ἐκ δεξιῶν τοῦ δυνατοῦ (τοῦ Θεοῦ). Ἡ ἔννοια· Μάλιστα ἐγὼ εἰμι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ θὰ γνωρίσητε τοῦτο μόνον μετὰ τὸν θάνατόν μου, ὅτε θὰ μὲ ἴδητε νὰ ἔρχωμαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

12 *διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ*· εἰς σημεῖον πένθους καὶ ἀγανακτήσεως (πρβλ. Δ'. Βασιλ. ιη', 37 καὶ ἄλλ.)· διότι δῆθεν ὁ 'Ιησοῦς ἐβλασφήμησεν.

13 *ἐβλασφήμησε*. Ἡ βλασφημία κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐτιμωρεῖτο διὰ θανάτου, διὰ τοῦτο δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην μαρτύρων.

14 *Τότε ἐνέπτυσαν κλπ*. 'Αφ' οὗ δηλ. ἔκριναν τὸν 'Ιησοῦν ἄξιον θανάτου.

15 *ἐκολάφισαν*=ἐκτύπησαν διὰ γρόνθων.

16 *ἀλέκτορα φωνῆσαι*=ἀλεκτροφωνία ἦτο τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 12 μ μ. καὶ τῆς 3 π. μ.

49. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.

Ματθ. κζ', 1—2, 11—26

1 Νοεῖται ἡ πρωία τῆς Παρασκευῆς.

2 *συμβούλιον ἔλαβον*=ἀπεφάσισαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παρέδωκαν. Τὸ συνέδριον κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὸν Ἰησοῦν ὡς βλάσφημον. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι οὐδένα ἠδύναντο (ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς των εἰς τοὺς Ρωμαίους) θὰ θανατώσωσιν ἄνευ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς (πρβλ. Ἰω. ιη', 31· «ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα»). Διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὸν Πιλᾶτον, ἵνα ζητήσωσι τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἀποφάσεώς των.

5 ***Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι***. Ὁ Πιλᾶτος ἦτο ἐπίτροπος τοῦ ἀνθυπάτου τῆς Συρίας (Ἀνθύπατος διῴκει τὴν Συρίαν ἀφ' ὅτου ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Ἡρῴδου Ἀρχέλαος ἐξωρίσθη), ἐν τῇ Κ. Δ. ὀνομάζεται ἡγεμών. Ἐπετρόπευσε δὲ τῆς Ἰουδαίας 10 ἔτη (Ἰωσ. Ἰουδ. ἀρχ. XVIII 4, 2). Τὴν ἕδραν του εἶχεν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, κατὰ δὲ τὰς ἑορτὰς διέτριβεν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἔνθα εἶχεν ἀνάκτορον (Πραιτώριον).

5 ***Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων***. Ὁ Πιλᾶτος ἠρώτησε τοὺς Ἰουδαίους τίνα κατηγορίαν ἔχουσι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκεῖνοι δὲ, ἐπειδὴ μόνον διὰ τὴν πολιτικὴν κατηγορίαν ἡ Ῥωμαϊκὴ ἀρχὴ ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλῃ θάνατον, εἶπον ψευδόμενοι ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι στασιαστής, διότι δῆθεν ὀνομάζει ἑαυτὸν βασιλέα καὶ ἐμποδίζει νὰ πληρώνωσι φόρους (Λουκ. κγ', 2 κἑξ.). Διὰ τοῦτο ἐρωτᾷ ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν· «Σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;».

6 ***Σὺ λέγεις***. Κατὰ τὸν Ἰωάννην εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· «Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι, ἀλλ' ἡ βασιλεία μου δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον, ἵνα διδάξω τὴν ἀλήθειαν (Ἰω. ιη', 33 κἑξ.).

7 ***ἑορτὴν*** τοῦ Πάσχα (Ἰω. ιη', 39) καὶ τὰς ἄλλας δύο μεγάλας, τὴν Σκηνοπηγίαν καὶ τὴν Πεντηκοστήν.

8 ***Βαραββᾶς*** (ὄν. Ἑβρ. = υἱὸς τοῦ Ἀββᾶ)· οὗτος ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν μετ' ἄλλων ἕνεκα στάσεως καὶ φόνου (Μαρκ. ιε', 7 Λουκ. κγ', 25).

9 ***Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν***; Ὁ Πιλᾶτος ἤθελε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Ἰησοῦν, διότι ἐγνώριζεν ὅτι διὰ φθόνον παρεδόθη καὶ διότι ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἶδε κακὰ ὄνειρα. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θὰ συνήνουν νὰ ἀπολυθῇ ὁ Ἰησοῦς, οὐχὶ δὲ ὁ διαβόητος κακοῦργος Βαραββᾶς ἠρώτησε· Τίνα ἐκ τῶν δύο θέλετε νὰ ἀπολύσω;

10 ***ἐπὶ τοῦ βήματος***. ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐδίκαζεν.

11 ***Μηδέν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ***, ἐνν. κοινὸν ἔστω, δηλ. μὴ καταδικάσῃς αὐτόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

12 *Σταυρωθήτω*. Διὰ τοῦ σταυροῦ ἐτιμωροῦντο οἱ δοῦλοι, οἱ στασιασταὶ καί οἱ κακοῦργοι.

13 *ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται*. Οἱ 'Ιουδαῖοι ἐξηκολούθουν νὰ φωνάζωσιν· «ἂν ἀπολύσῃς, αὐτόν, δὲν εἶσαι φίλος τοῦ Καίσαρος· ὁ ποιῶν ἑαυτὸν βασιλέα ἀντιλέγει εἰς τὸν Καίσαρα. ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτὸν» ('Ιω. ιθ', 12 κἑξ.).

14 *ἀπενίψατο,* ἵνα δείξῃ, ὅτι ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης (κατὰ τὸ ἑβρ. ἔθιμον· Δευτερ. κα', 6.).

15 *ὑμεῖς ὄψεσθε*. Δηλ. ὑμεῖς θὰ ἴδητε τί θὰ πράξητε (πρὸς ἐξαγνισμόν), ὑμεῖς θά φέρητε τὴν εὐθύνην.

16 *φραγγελώσας* (ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς λέξεως fragellium=μάστιξ)=μαστιγώσας.

50 Σταύρωσις τοῦ 'Ιησοῦ

Ματθ. κζ', 31—38.

1 *ἐνέπαιξαν*. Οἱ στρατιῶται τοῦ Πιλάτου παραλαβόντες τὸν 'Ιησοῦν εἰς τὸ Πραιτώριον ἐνέδυσαν χλαμύδα κοκκίνην (ὡς βασιλέα) καὶ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ (ὡς διάδημα) καὶ κάλαμον ἔδωκαν εἰς τὴν δεξιάν αὐτοῦ (ὡς σκῆπτρον) καὶ ἐνέπαιζον αὐτὸν λέγοντες· «Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν 'Ιουδαίων». (Ματθ. κζ', 27—30).

2 *'Εξερχόμενοι*. Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ ἐξετελοῦντο ἐκτὸς τῆς πόλεως, ὡς πάλαι ἔξω τοῦ στρατοπέδου ὅτε οἱ ἑβραῖοι ἔζων ἐν τῇ ἐρήμῳ ('Αριθ. ιε', 35. Α'. Βασιλ. κα', 13. Πράξ. ζ', 58).

2 *Κυρηναῖον*. 'Ιουδαῖον ἐκ Κυρήνης τῆς Λιβύης, ὅπου πολλοὶ ὑπῆρχον 'Ιουδαῖοι.

4 *ἠγγάρευσαν*=ἠνάγκασαν. Τὸν σταυρὸν ὤφειλον νὰ φέρωσιν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως οἱ καταδικαζόμενοι εἰς θάνατον. Καὶ ὁ 'Ιησοῦς ἔφερεν αὐτὸν τὸ πρῶτον ('Ιω. ιθ', 17', 17), ἀλλ' ὕστερον ἀπέκαμε, διότι ἦτο ἐξηντλημένος.

5 *Γολγοθᾶς* (ὄν. 'Εβρ.=κρανίον· πρβλ. Λουκᾶν κγ', 33 καὶ Μᾶρκον ιε', 22· «ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον κρανίου τόπος» καὶ 'Ιω. ιθ', 17) ἐκαλεῖτο ὁ τόπος πιθανῶς, διότι εἶχε σχῆμα κρανίου· (πρβλ. τὰς *Κυνὸς Κεφαλάς*).

6 *ὄξος*=οἶνον ξινόν.

7 *χολὴ*=πᾶν πικρὸν πρᾶγμα· ἐνταῦθα νοεῖται ἡ σμύρνα (πρβλ. Μαρκ. «οἶνον ἐσμυρνισμένον»). Τὸ ποτὸν τοῦτο ναρκω-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τικὸν ὃν ἐδίδετο εἰς τοὺς καταδίκους, ἵνα μὴ αἰσθάνωνται τοὺς πόνους τῆς σταυρώσεως.

8 *γευσάμενος*=ἀφ' οὗ ἐδοκίμασεν.

9 ***Σταυρώσαντες***. Ἡ ποινὴ τοῦ σταυροῦ ἦτο καὶ παρ' Ἕλλησιν ἐν χρήσει (σταυροῦν, ἀνασταυροῦν, σκολοπίζειν, ἀνασκολοπίζειν· πρβλ. ΣτραβXIV, 637 καὶ ἄλλ.)

10 ***διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ κτλ.*** Ὁ Ἰωάννης λέγει σαφέστερον· τὰ ἱμάτια τοῦ Ἰησοῦ ἐμοίρασαν εἰς τέσσαρα μέρη οἱ στρατιῶται· διὰ τὸν χιτῶνα δέ, ὅστις ἦτο ἄρραφος, ἔβαλον κλῆρον (Ἰω. ιθ', 23). Οἱ δήμιοι ἐλάμβανον τὰ ἱμάτια τῶν σταυρουμένων.

11 ***την αἰτίαν αὐτοῦ***· δηλ. τὴν αἰτίαν τῆς καταδίκης αὐτοῦ. Ἐγράφη δὲ αὕτη ἑλληνιστὶ μέν, διότι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο παγκόσμιος τότε, ἑβραϊστὶ δὲ (ἀραμαϊστὶ δηλ.), διότι ἦτο γλῶσσα τοῦ πλήθους, ῥωμαϊστὶ δέ, διότι ἦτο ἐπίσημος γλῶσσα.

51. Ὁ Ἰησοῦς ἐμπαίζεται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ
Ματθ. κζ', 38—34

1 ***Οἱ δὲ παραπορευομενοι***=Οἱ διερχόμενοι ἐκεῖ πλησίον. Ἦτο λοιπὸν παρὰ τὴν ὁδὸν ὁ τόπος τῆς σταυρώσεως.

1 ***Εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι*** ὡς κατηγόρησαν αὐτὸν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐδήλου.

3 ***καὶ οἱ λησταί.*** Κατὰ τὸν Λουκᾶν μόνον ὁ εἷς τῶν ληστῶν ἐβλασφήμει, ὁ δὲ ἄλλος ἐπίστευεν εἰς τὸν Ἰησοῦν (Λουκ. κγ', 39—48).

52. Τελευτὴ τοὺ Ἰησοῦ
Ματθ. κζ', 45—56

1 ***ἕκτης ὥρας***· τῆς δωδεκάτης καθ' ἡμᾶς. Οἱ Ἰουδαῖοι ἠρίθμουν τὰς ὥρας ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς 6 πρωινῆς.

2 ***ἕως ὥρας ἐνάτης*** ἤτοι τρίτης μ. μ. καθ' ἡμᾶς.

3 ***Ἠλί, Ἠλί, λαμὰ σαβαχθανί ;*** (ἑβρ. λέξις)=Θεέ μου, Θεέ μου, διατί με ἐγκατέλιπες ;

4 ***Καὶ εὐθέως δραμὼν κτλ.*** Κατὰ τὸν Ἰωάννην ὁ Ἰησοῦς εἶπε· «διψῶ» καὶ διὰ τοῦτο ἔδωκαν αὐτῷ να πίῃ.

5 ***ὄξος*** ἦτο ποτόν τι τῶν στρατιωτῶν.

6 ***κράξας φωνῇ μεγάλῃ.*** Κατὰ τὸν Ἰωάννην εἶπε· «Τετέλεσται» (ιθ'. 30), ἤτοι τὸ ἔργον μου συνετελέσθη.

7 ***τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ*** ἦτο ὕφασμα χωρίζον τὰ ἅγια ἀπὸ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8 *ἑκατόνταρχος* (παρὰ Μάρκῳ ιε', 39 *κεντυρίων*· ρωμαϊκὴ λέξις centurio=ἀρχηγος ἑκατὸν ἀνδρῶν, λοχαγὸς) ἦτο ὁ ἄρχων τῶν στρατιωτῶν.

9 *Μαγδαληνὴ καλεῖται*, διότι κατήγετο ἐκ Μαγδάλων, κώμης παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τῆς λίμνης τῆς Τιβεριάδος.

10 *ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου*· ἤτοι ἡ Σαλώμη (Μαρκ. ιε', 40).

53. Ταφὴ τοῦ Ἰησοῦ.

Ματθ. κζ', 57—61.

1 *Ὀψίας δὲ γενομένης*· πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου (3—6 μ.μ.). Κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὤφειλον οἱ Ἰουδαῖοι νὰ θάπτωσι τὰ σώματα (Δευτ. κα', 23). Κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην (ιθ' 31) οἱ Ἰουδαῖοι ἐζήτησαν νὰ ταφῶσι τὰ σώματα, ἵνα μὴ μείνωσιν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου.

2 *ἄνθρωπος πλούσιος*. Ἦτο δὲ καὶ βουλευτὴς ὁ Ἰωσήφ, ἤτοι μέλος τοῦ συνεδρίου.

3 *ἀπὸ Ἀριμαθαίας*. Ἀριμάθαια εἶναι ἡ Ραμὰ ἢ Ραμαθά, μικρὰ κώμη ἐν τῇ φυλῇ Βενιαμίν, 2 ὥρας πρὸς Β τῶν Ἱεροσολύμων) ἢ ἡ Ραμαθέμ, πολίχνη παρὰ τὴν Λύδδαν (Α' Μακκαβ. ια', 34).

4 *ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ*=ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ (ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰω. ιθ', 38).

5 *ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνῃ καθαρᾷ*. Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἦλθε καὶ ὁ Νικόδημος (ἐπίσης μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ ἐν κρυπτῷ καὶ βουλευτὴς) καὶ ἔφερεν ἀρώματα, μεῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης, δι' ὧν ἤλειψαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (Ἰω. ιθ'. 39, 40).

6 *ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ*. Τὸ μνημεῖον τοῦτο, ἐν τῷ ὁποίῳ οὐδεὶς εἶχε ταφῇ (καινόν), ἦτο ἔν τινι κήπῳ, πλησίον τοῦ μέρους, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς (Ἰω. ιθ', 41).

54. Ἀσφάλισις τοῦ τάφου.

Ματθ. κζ', 62—66.

1 *Τῇ δὲ ἐπαύριον*· δηλ. τὸ σάββατον.

2 *πλάνος*=λαοπλάνος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3 *ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας*· δηλ. τῆς Κυριακῆς.

4 *καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη κτλ.* Πρώτη πλάνη τοῦ λαοῦ ἦτο ὅτι ἐπίστευσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ὁ Μεσσίας. Ἐσχάτη θὰ ἦτο, ὅτι θὰ ἐπίστευεν εἰς τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ.

5 *ἔχετε*=λάβετε.

6 *κουστωδίαν* (λέξις ῥωμαϊκὴ)=φρουράν.

7 *σφραγίσαντες τὸν λίθον.* Σφραγῖδας ἔθεσαν εἰς τὸν τάφον, ἵνα φανῇ, ἂν ἤνοιγον αὐτὸν οἱ μαθηταὶ κρυφίως.

55 Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ

Ματθ. κη, 1—10

1 *Ὀψὲ σαββάτων*=Τὸ σάββατον ἀργά, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου (Μαρκ. «Διαγενομένου τοῦ σαββάτου»).

2 *τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων.* Σάββατα ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἑβδομὰς (πρβλ. καὶ Λουκ. κγ΄, 56)· *μία δὲ σαββάτων* εἶναι ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, δηλ. ἡ Κυριακή. Ἡ δ' ἔννοια· Ἀργὰ τὸ σάββατον, ὅτε ἤρχιζε νὰ ἐξημερώνῃ («τῇ ἐπιφωσκούσῃ», ἐνν. ἡμέρᾳ) ἡ Κυριακὴ (πρβλ. Μᾶρκον· «λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων· καὶ Λουκᾶν· «τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέος»).

3 *θεωρῆσαι τὸν τάφον.* Αἱ γυναῖκες ἦλθον μετ' ἀρωμάτων, ἵνα μυρίσωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (Λουκ. κγ΄, 56).

4 *ἡ ἰδέα*=ἡ ὄψις, ἡ μορφή.

5 *ἐσείσθησαν*=ἐταράχθησαν καὶ ἐλιποθύμησαν.

6 *οἱ τηροῦντες*· δηλ. οἱ φυλάσσοντες στρατιῶται τῆς κουστωδίας.

7 *ταχὺ*=ταχέως.

8 *προάγει ὑμᾶς*=προπορεύεται καὶ προσκαλεῖ ὑμᾶς.

9 *μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης.* «Μετὰ φόβου μὲν δι' ὅσα εἶδον παράδοξα, μετὰ χαρᾶς δὲ δι' ὅσα ἤκουσαν εὐαγγέλια» (Ζιγαβηνός).

10 *ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας*=ἐγονυπέτησαν πρὸ αὐτοῦ.

11 *τοῖς ἀδελφοῖς μου*=εἰπὲ εἰς τοὺς μαθητάς μου. Οὐ μόνον δὲ τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ὀπαδούς του ἀδελφοὺς ὀνομάζει ὁ Ἰησοῦς (Ἰω. κ΄, 17. Ἑβρ. β΄, 11. Ῥωμ. η΄, 29).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

56. Φανέρωσις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐν Γαλιλαίᾳ.

Ματθ. κη', 16—20

1 Τὸ πρῶτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητάς του τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεώς του (Λουκ. κδ', 13 κέξ, 36 κέξ. Ἰωάν, κ', 19), ἔπειτα μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας (Ἰω. κ' 26 κέξ), πάλιν ἔπειτα εἰς τὴν λίμνην τῆς Τιβεριάδος (Ἰωάν. κα', 1). Ἡ ἐνταῦθα περιγραφομένη φανέρωσις εἶναι ἡ τελευταία.

2 *Οἱ δὲ ἕνδεκα·* πλὴν τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰσκαριώτου δηλαδή.

3 *οὗ ἐτάξατο*=ὅπου ὥρισεν.

4 *μαθητεύσατε*=διδάξατε.

5 *πάντα τὰ ἔθνη*=πάντα ἄνθρωπον, ὅλον τὸν κόσμον. (Δὲν ἀποστέλλει πλέον τοὺς μαθητάς του ὁ Ἰησοῦς πρὸς μόνους τοὺς Ἰουδαίους, ὡς ἐν Ματθ. ι', 5. 6).

6 *αὐτοὺς·* δηλ. τοὺς ἀνθρώπους.

7 *ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος·* δηλ. μέχρι τέλους τοῦ κόσμου τούτου.

ΤΕΛΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α΄. ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Παιδική ἡλικία τοῦ Ἰησοῦ κήρυγμα τοῦ Προδρόμου καὶ βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ

1) Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων.

2) Ἀναχώρησις τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῆς Μαρίας μετὰ τοῦ παιδίου εἰς Αἴγυπτον. Σφαγὴ τῶν νηπίων.

3) Ἐπιστροφὴ τοῦ Ἰωσὴφ μετὰ τῆς Μαρίας καὶ τοῦ παιδίου εἰς Ναζαρέτ.

4) Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου.

5) Βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ

6) Οἱ μακαρισμοί.

7) Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ὡς διδάσκαλοι τοῦ κόσμου.

8) Ὁ Ἰησοῦς ὁμιλεῖ περὶ συμπληρώσεως τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

9) Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν ὀργήν.

10) Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν διαλλαγήν.

11) Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὸν ὅρκον.

12) Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν ἐκδίκησιν.

13) Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ τὴν ἀγάπην.

14) Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ γίνηται ἡ ἐλεημοσύνη.

16) Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ προσευχώμεθα.

16) Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ νηστεύωμεν.

17) Ὁ Ἰησοῦς συνιστᾷ νὰ θησαυρίζωμεν οὐράνια ἀγαθά.

18) Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι ὁ Θεὸς προνοεῖ περὶ πάντων.

19) Ὁ Ἰησοῦς ἀπαγορεύει τὴν κατάκρισιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

20) Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι αἱ θερμαὶ δεήσεις εἰσακούονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

21) Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ ἐκλέγωμεν τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

22) Ὁ Ἰησοῦς διδάσκει νὰ προσέχωμεν ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν καὶ ὅτι οὐχὶ οἱ λόγοι, ἀλλὰ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἔργα σῴζουσιν.

23) Διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ περὶ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς πίστεως.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Παραβολαὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἄλλαι τινὲς περικοπαί.

24) Παραβολὴ τοῦ σπορέως.

26) Παραβολὴ τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου.

26) Παραβολὴ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος.

27) Παραβολὴ τοῦ σινάπεως.

28) Παραβολαὶ τοῦ κεκρυμμένου θησαυροῦ καὶ τοῦ πολυτίμου μαργαρίτου.

29) Παραβολὴ τῆς σαγήνης.

30) Παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος βασιλέως καὶ τοῦ ἀνελεήμονος δούλου.

31) Παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος Σαμαρείτου.

32) Παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου.

33) Παραβολὴ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου.

34) Παραβολὴ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ.

35) Παραβολὴ τοῦ βασιλικοῦ συμποσίου.

26 Παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων.

37) Παραβολὴ τῶν ταλάντων.

38) Ἀποστολὴ τῶν δώδεκα μαθητῶν εἰς τὸ κήρυγμα.

39) Ὁμολογία τοῦ Πέτρου περὶ τοῦ Ἰησοῦ.

40) Μεταμόρφωσις τοῦ Ἰησοῦ.

41) Ὁ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τὰ παιδία.

42) Ὁ Ἰησοῦς ἐλέγχει τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους.

43) Ὁ Ἰησοῦς ὁμιλεῖ περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τὰ κατὰ τὰ πάθη τοῦ Ἰησοῦ,

44) Ὁ Ἰησοῦς προλέγει τὸ πάθος αὐτοῦ.

45) Ὁ Ἰησοῦς εἰσέρχεται θριαμβευτικῶς εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

46) Προσευχὴ καὶ ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῇ
47) Σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῇ.
48) Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα.
49) Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.
50) Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ.
51) Ὁ Ἰησοῦς ἐμπαίζεται ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.
52) Τελευτὴ τοῦ Ἰησοῦ.
53) Ταφὴ τοῦ Ἰησοῦ.
54) Ἀσφάλισις τοῦ τάφου.
55) Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ.
56) Φανέρωσις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐν Γαλιλαίᾳ.

Β' ΕΙΣΑΓΩΓΗ & ΣΧΟΛΙΑ

Προλεγόμενα . . . . . Σελ 44
Εἰσαγωγὴ . . . . . » 45—47
Σχόλια . . . . . » 48—98

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

'Αριθ. { Πρωτ. 291 / Διεκπ. 2782 }　　'Εν Ἀθήναις τῇ 13 Νοεμβρίου 1926.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς

Τὸν κ. Ἰωάννην Δελένδαν, καθηγητήν.

Ἡ Δ. Ἱερὰ Σύνοδος ἀπαντῶσα εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 291 καὶ ἀπὸ 1ης τρέχοντος μηνὸς καὶ ἔτους αἴτησιν ὑμῶν γνωρίζει ὑμῖν ὅτι ἐνέκρινε τὰ ὑποβληθέντα αὐτῇ τρία ἀντίτυπα «**Ἑρμηνείας Περικοπῶν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου**» πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως μὴ γίνῃ ἐν αὐτοῖς οὐδεμία ἄλλη προσθήκη.

Ὁ Ἀθηνῶν *Χρυσόστομος*, Πρόεδρος
Ὁ Ζακύνθου *Διονύσιος*.
Ὁ Φωκίδος *Ἀμβρόσιος*.
Ὁ Κεφαλληνίας *Δαμασκηνός*.
Ὁ Μεσσηνίας *Μελέτιος*.
Ὁ Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος *Ἰεζεκιήλ*.

Ὁ Γραμματεὺς
Σπυρίδων Ἀλεβιζᾶτος.

ΣΗΜ. Ὁ Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Γερμανὸς Τρωιᾶνος, εἰς ὃν παρεπέμφθη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἡ ἐξέτασις τῆς Ἑρμηνείας τῶν περικοπῶν τῶν Εὐαγγελίων ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς...«ἐλέγχει οὐ μόνον συγγραφέα ὀρθοδοξότατον, οὐ μόνον τελείως κάτοχον καὶ βαθὺν κατανοητὴν τῶν δογμάτων καὶ διδασκαλίας τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἐπιτήδειον ἐν τῷ ἐδάφει τούτῳ χειριστὴν τῆς γραφίδος παιδαγωγικώτατον, καὶ διαπλάστην τῶν ὑψηλῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως ἡμῶν εἰς τροφὴν ἁπαλὴν καὶ εὐπρόσδεκτον εἰς τοὺς πρὸς οὓς προωρίσθη ἡ συγγραφὴ αὕτη παῖδας».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

024000018248

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

120
6000.0000
7,200,000,000

2900/99

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Ἰουνίου 1927.

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 20999

Πρὸς

Τὸν κ. **Ι. Δελένδαν**,

καθηγητὴν τῶν Θρησκευτικῶν μαθημάτων.

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι δι' ἡμετέρας πράξεως τῇ 12 τοῦ ἱσταμένου μηνὸς ἐκδοθείσης καὶ τῇ 27 τοῦ αὐτοῦ δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 4[illegible] φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη τὸ βιβλίον ὑμῶν **«ἑρμηνεία περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου» διὰ τὴν α' τάξιν τοῦ Γυμνασίου**, διὰ μίαν δεκαετίαν λογιζομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1927—28, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ἐν ταῖς σχετικαῖς ἐκθέσεσιν ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπείας.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντὴς

Ε. ΚΑΚΟΥΡΟΣ

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον αὐθημερὸν

Ὁ Τμηματάρχης

Κ. ΚΑΜΠΕΡΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής